

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE ULUSAL PROGRAMI
(2017-2023) EYLEM PLANI

OCAK - HAZİRAN 2022 DÖNEMİ İZLEME VE DEĞERLENDİRME
MEVCUT DURUM DOKÜMANI

POLİTİKA 1: HUKUKİ DÜZENLEMELER VE MEVZUATIN
UYGULANMASI VE GÜNCELLENMESİNE YÖNELİK ÖNLEMLER

Strateji No ve Adı:

1.1 Çocuk işçiliğinin önlenmesine ilişkin mevzuatın gözden geçirilerek gerekli görülmesi halinde düzenlemelerin yapılması

Tedbir No ve Adı:

(1.1.1) Türkiye’de çocuk işçiliği ile mücadele konusundaki mevzuatın incelenerek uygulamada yaşanan eksikliklerin tespit edilmesi ve gerektiğinde yeni mevzuatın hazırlanması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, Uluslararası Kuruluşlar, STK’lar
- c) **Süre:** 2022
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ:

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

4857 sayılı İş Kanununun 71. maddesine dayanılarak hazırlanan ve 14 yaşını doldurmamış çocukların sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde çalışma usul ve esaslarının yer aldığı yönetmeliğe ilişkin çalışmalar ilgili kurum ve kuruluşların resmi görüşleri de alınarak tamamlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik yayıma hazır hale getirilmiştir.

Bunun yanı sıra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) arasında uygulanmakta olan çalışma planı çerçevesinde çocuk işçiliği ile mücadeleye yönelik mevzuatın gözden geçirilmesi ve değişiklik önerilerinin geliştirilmesi adına çalışmalar yürütülmektedir.

Diğer taraftan, ÇSGB’nin faydalanıcı, Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) teknik destek sağlayıcı olduğu ve Ekim 2020 itibariyle uygulanmaya başlayan “Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi” AB Projesi kapsamında, belirlenen illerde işçi, çiftçi, aracı ve işveren

gibi tarımsal üretim tedarik zinciri temsilcilerinin katılımıyla sektörler arası çalışma grubu toplantıları yapılmaktadır. Toplantıların sonuçları merkezi düzeydeki toplantıda gözden geçirilecek ve toplum temelli bir çocuk işçiliği izleme mekanizması oluşturmak için çalışmalar yapılacaktır. Bu faaliyetin bulguları, aynı zamanda mevzuat değişikliği ve / veya mevcut mevzuatın daha iyi uygulanması için yürütülecek tartışmalara temel oluşturacaktır. Geliştirilecek mevzuat değişikliği önerileri, iyi işleyen bir çocuk işçiliği izleme mekanizmasına katkı sağlayacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(1.1.2) Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkması ile birlikte eğitim ve iş mevzuatının birlikte tekrar ele alınıp değerlendirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB, Sosyal Taraflar, STK'lar
- c) ***Süre:*** 2019 (Tedbir tamamlanmıştır.)

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda ilköğretime başlama yaşına ilişkin yapılan düzenleme sonrasında 4857 sayılı İş Kanunu ile arasında asgari çalışma yaşına ilişkin herhangi bir uyumsuzluk kalmamıştır.

Tedbir No ve Adı:

(1.1.3) İş Kanunu ile Tarım ve Ormandan Sayılan İşlerde Çalışma Koşullarına İlişkin Yönetmelikteki düzenlemelerin kapsamının 50 ve altı işçi çalıştıran işletmeler ile mevsimlik tarım işlerinde çalışan çocukları kapsayacak şekilde değiştirilmesi hususunda gerekli çalışmaların yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, STK'lar
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

ÇSGB tarafından tedbirle ilgili teknik çalışmalar sürdürülmekte olup bahse konu düzenlemelerin değerlendirilmesi sonrasında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar, meslek kuruluşları ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) temsilcilerinin katılımlarıyla gerçekleştirilecek toplantılar vasıtasıyla kanun ve yönetmelik maddelerinin yeniden düzenlenmesine ilişkin çalışmalar yapılacaktır.

Bunun yanı sıra çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin mevzuatın gözden geçirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmekte olup çalışmanın sonuçları, tedbirin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(1.1.4) Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte değişiklik yapılarak çocuk işçilerin, tarımda aile işleri dışında, ücret karşılığı mevsimlik tarım işlerinde çalışmalarının açık ve net olarak yasaklanması

a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB, Meslek Kuruluşları, Sosyal Taraflar, STK'lar

c) ***Süre:*** 2023

d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

2023 yılında Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı sona erecek olup yeni dönem hazırlanacak ulusal program veya politika dokümanı kapsamında en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği tanımı yeniden ele alınacaktır.

Bu kapsamda mevcut dokümanda en kötü biçimler olarak tanımlanan "Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma" konusuna ilişkin olarak, bu alanda hangi ürünlerin hangi üretim süreçlerinin en kötü biçimler olduğu ortaya konulacak olup bu kapsamda bir araştırma başlatılmıştır.

Araştırma neticesinde ve ilgili tüm taraflarla yapılan değerlendirmelerle "Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma" alanındaki en kötü biçimleri net olarak ortaya konularak mevzuatta yasaklanmasına ilişkin çalışma başlatılacaktır.

Bunun yanı sıra çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin mevzuatın gözden geçirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmekte olup çalışmanın sonuçları da tedbirin gerçekleştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(1.1.5) Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile İş Kanunu arasında çocukların çalıştırılma yaşına ilişkin uyumlaştırma çalışması yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** Sağlık Bakanlığı (Hukuk Müşavirliği)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- SAĞLIK BAKANLIĞI- Hukuk Müşavirliği
- 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

Tedbire ilişkin raporlama yapılmamıştır.

Tedbir No ve Adı:

(1.1.6) 2017/6 sayılı Mevsimlik Tarım İşçileri konulu Başbakanlık Genelgesinin gözden geçirilerek revize edilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler
- c) ***Süre:*** 2022
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü
- 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

2017/6 sayılı Mevsimlik Tarım İşçileri konulu Genelgenin gözden geçirilerek revize edilmesine ilişkin olarak ön hazırlık çalışmaları yapılmış olup ilgili tarafların görüş ve değerlendirmelerini almak üzere toplantılar gerçekleştirilecektir.

Bunun yanı sıra çocuk işçiliği ile mücadeleyle ilişkin mevzuatın gözden geçirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmekte olup bu kapsamda hazırlanacak rapor çerçevesinde ilk olarak 2017/6

sayılı Mevsimlik Tarım İşçileri konulu Genelgenin güncellenmesi yönündeki çalışmalar desteklenecektir.

Tedbir No ve Adı:

(1.1.7) 2016/5 sayılı Mevsimlik Tarım İşçileri ile Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimi konulu MEB Genelgesinin gözden geçirilerek gerekli olması halinde revize edilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler
- c) ***Süre:*** 2022
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **MEB- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

30-31 Mayıs 2022 tarihinde Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Projesi Kapsamında "Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi ve Eğitime Erişimin Sağlanması Çalıştayı ve Koordinasyon Toplantısı" yapılmıştır.

Çalışmaya Mevsimlik tarımın en yoğun olduğu 20 ilin genelge kapsamında oluşturulan takip ekiplerinden sorumlu il/ilçe yöneticileri katılım sağlamıştır. Yapılan çalışmada 2016/5 sayılı Genelge Değerlendirilmesi Görüş ve Önerileri alınmıştır. Görüş ve öneriler sonucunda bir rapor hazırlanmıştır. Hazırlanan raporun 2022-2023 eğitim öğretim yılı için ilgili Genel Müdürlükler ile paylaşılarak genelge güncelleme çalışmaları yapılacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(1.1.8) Mevsimlik tarım ürünlerine ilişkin ürün bazlı risk analizi gerçekleştirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** : ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB (İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü), Tarım ve Orman Bakanlığı, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

“Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Projesi” kapsamında bahsi geçen analiz çalışması başlatılmıştır.

Bu kapsamda, çalışmada yer alacak uzman ve öğretim görevlileri belirlenmiş olup Temmuz ayı içerisinde gelinen nokta ve çalışmaya ilişkin değerlendirmeler yapmak amacıyla toplantı gerçekleştirilmiştir.

Strateji No ve Adı:

1.2 Çocuk işçiliğini önlemeye ilişkin mevzuatın uygulanması ve uygulamanın denetlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması

Tedbir No ve Adı:

(1.2.1) Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine/Hizmet Merkezlerine ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına mevsimlik tarımda çocuk işçiliği ile ilgili denetleme önceliklerinin iletilmesi

a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** İŞKUR

b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

c) ***Süre:*** 2023

d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **İŞKUR**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu toplantılarında mevsimlik tarımda çocuk işçiliği ile ilgili denetleme öncelikleri hususu ele alınmakta, ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğiyle gerekli çalışmalar yapılması yönünde kararlar alınmaktadır. Bu kapsamda çocuk işçiliği izleme birimi olarak, mevsimlik tarım işçiliğinin yoğun olduğu ilçeler ve bölgeler ziyaret edilmiş, mevsimlik tarım işçileri, toprak sahipleri ve tarım araçları ile görüşülmüş, çocuk işçiliği ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Çocukların eğitim ve sağlık hizmetlerine nasıl ulaşabilecekleri konusunda bilgiler verilmiştir. Ayrıca mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olduğu il/ilçelerde faaliyet gösteren ziraat odaları başkanları ve üyeleri, yerel yönetimler ve diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile görüşülmüş, tarımda çocuk işçiliği ile ilgili bilgilendirmeler yapılmış ve farkındalık oluşturulmuştur.

Tedbir No ve Adı:

(1.2.2) Kolluk kuvvetlerinin mevsimlik tarımda çocuk işçiliğini denetlemesine yönelik düzenleme yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** İçişleri Bakanlığı (Jandarma Genel Komutanlığı)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, MEB, TOB
- c) ***Süre:*** 2018 (Tedbir tamamlanmıştır)

Mevsimlik tarım alanlarında ve geçici barınma yerlerinde yapılacak denetimlerde çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması, çocukların suça sürüklenmelerinin önlenmesi, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına, gerekli tedbirlerin takip edilmesine ilişkin olarak, 01 Ağustos 2018 tarihinde "Çocuk ve Kadın Suçları Kapsamındaki İşlemlere İlişkin Esaslar" konulu uygulama emri İl Jandarma Komutanlıklarına gönderilmiştir..

Tedbir No ve Adı:

(1.2.3) Çocuk çalıştırılmamasına yönelik mevzuat düzenlemelerine uymayan işverenlerin ÇSGB Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı ve SGK Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından teftiş programına alınması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** SGK
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB- Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından yürütülen tüm programlı teftişlerde çocuk işçiler öncelikli risk grubu olarak yer almakta, program dışı gerçekleştirilen tüm teftiş faaliyetlerinde işyerlerinde mevzuata aykırı çocuk çalıştırılıp çalıştırılmadığı hususu araştırılmakta, diğer taraftan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı görev ve yetki alanı içinde bulunan konular ile ilgili olarak intikal eden ve çocuk işçiliğini ilgilendiren hususlardaki başvurular ve talepler, öncelikli olarak teftiş programları kapsamında değerlendirilmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

➤ **SGK**

➤ **2022 Ocak - Haziran alışmaları**

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Müfettişleri marifetiyle yapılacak programlı denetim ve rehberlik çalışmaları esnasında ocuk işçiler öncelikli risk grubu olarak belirlendiğinden, kayıt dışı istihdam edilen ocuk işçiler başta olmak üzere ocuk işçiliğin tüm görünümleri ile mücadele edilecektir. Bu bağlamda her türlü işyeri denetimleri sırasında, çalışanların çocukların sigortalılıkları hassaten dikkate alınacak, kayıtışı çalışanlar varsa tescilleri sağlanacak, konunun önemi hakkında işverenler bilgilendirilecektir. Bu kapsamda, SGK Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı 2022 yılı alışma Plan ve Programı kapsamında işyerlerinde yapılacak olan rehberlik faaliyetlerinde bu konu hakkında da bilgilendirme yapılacaktır.

POLİTİKA 2: MEVCUT KURUMSAL YAPILARIN GÜÇLENDİRİLMESİ VE YENİ KURUMSAL YAPILARIN OLUŞTURULMASINA YÖNELİK ÖNLEMLER

Strateji No ve Adı:

2.1. Ulusal ve bölgesel düzeyde çocuk işçiliği ile mücadeleye yönelik yeni mekanizmalar oluşturulması ile mevcut mekanizma ve kurumların verimlilik ve etkinliklerinin artırılması

Tedbir No ve Adı:

(2.1.1) Çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin ÇSGB'nin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* İşleri Bakanlığı, MEB, İŞKUR
- c) *Süre:* 2023
- d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUS

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Hem yerel hem de merkezi düzeyde ÇSGB personelinin çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin bilgi ve farkındalığının artırılması amacıyla toplam 4150 kişiye eğitim verilecek olup bu kapsamda ilk olarak öğretmen ve sosyal hizmet uzmanlarına Haziran ayı içerisinde eğitici eğitimleri verilmiştir. Diğer eğitimler ise Eylül ayında başlayacak olup eğitimlere ilişkin takvimlendirme ve planlama çalışmaları yürütülmektedir.

Eğitimler öncesinde ÇSGB merkezi ve taşra teşkilatında görevli personele verilecek olan eğitimlere ilişkin ülke çapında geniş katılımlı Eğitim İhtiyaç Analizi çalışması gerçekleştirilmiş ve bir rapor hazırlanmıştır. Rapor neticesinde eğitim modülleri hazırlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.2) Çocuk işçiliğine ilişkin faaliyetler arasında koordinasyon ve yönlendirme yapılması için yerelde kurumsal kapasite artışı sağlanması

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* İŞKUR
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Mahalli İdareler, Sosyal Taraflar, STK'lar

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ İŞKUR

➤ 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri, diğer ilgili kurum ve kuruluşlar, valilikler, meslek kuruluşları, sosyal taraflar ve ilgili STK'lar ile koordinasyon halinde çalışılarak çocuk işçiliği ile mücadele politikaları geliştirilmiştir. Bu kapsamda yapılan denetimlerde, sokakta, sanayide veya tarımda, örgün öğrenime devam etmeyen çocukların okullara yönlendirilmesi yapılmıştır. Gezici kütüphane, mevsimlik tarım işçilerinin bulunduğu noktalara götürülmüş ve çocuklar için farklı organizasyonlar yapılmıştır. Tespit edilen çocukların ailelerine yönelik Meslek Edindirme Kursları, İşbaşı Eğitim Programı ve Toplum Yararına Program hakkında rehberlik yapılmıştır. Ayrıca 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü kapsamında ÇSGB tarafından gönderilen afiş ve broşürler ilgili kurumlarla paylaşılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.3) İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarının yaygınlaştırılması ve yereldeki ihtiyaçların ele alınarak illere özel yeni strateji, politika ve "Çocuk İşçiliği ile Mücadele Eylem Planları" geliştirilmesi

a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* İŞKUR

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sosyal Taraflar, Meslek Kuruluşları,

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ İŞKUR

➤ 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları'nın gündemine çocuk işçiliği ile mücadele konusu da alınarak ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğiyle çocuk işçiliğini önleme ve denetleme çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca yerel yönetimler, meslek kuruluşları, sosyal taraflar ve ilgili STK'lar ziyaret edilmiş ve çocuk işçiliğinin önüne geçebilmek adına politikalar geliştirilmeye çalışılmaktadır.

İLGİLİ KURUM/KURULUS

➤ **TESK**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

TESK konu ile ilgili yapılacak faaliyetlere destek verecektir.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.4) Mevsimlik tarım işçilerinin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesinden sorumlu kurum ve kuruluşların taşra teşkilatının kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi

a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** İŞKUR

b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TOB, Sağlık Bakanlığı

c) ***Süre:*** 2023

d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

➤ **İŞKUR**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

“Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi” konulu 2017/6 Genelge kapsamında, çalışmak amacıyla buldukları illerden diğer illere aileleri ile birlikte giden mevsimlik gezici tarım işçilerinin bu süreçte ulaşım, barınma, eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal çevreyle ilişkiler, çalışma ve sosyal güvenlik bakımından mevcut sorunlarının tespiti ve bu sorunların giderilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla toplantılar yapılmıştır. Mevsimlik tarım işçilerinin bulunduğu alanlara ziyaretler yapılmış ve tarım işçilerinin talepleri alınarak, tarım işçilerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi hususunda paydaş kurumlar ile koordinasyon halinde çalışmalar yürütülmüştür. Ayrıca çadır alanlarına yapılan ziyaretlerde tespit edilen çocuklar okullara yönlendirilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.5) Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitimine yönelik çalışma yürüten taşra teşkilatının 2016/5 sayılı Genelgeye uygun olarak kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi

a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)

b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları

c) ***Süre:*** 2023

d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **MEB - Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan "Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES)" kapsamında yapılan çalışmalar ile Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğini Önlenmesi Projesi arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, saha çalışmalarının değerlendirilmesi ve önümüzdeki dönem yapılacak olan çalışmaların planlanması amacıyla 3 Mart 2022 tarihinde Adana ilinde yapılan oryantasyon toplantısına katılım sağlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.6) Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının sosyal hizmetlere erişimlerine yönelik çalışmalar yürüten taşra teşkilatının kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ASHB (Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **ASHB- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Temmuz 2022 itibariyle Sosyal Hizmet Merkezi sayısı 390'a yükselmiştir. Sosyal Hizmet Merkezi'nde çalışan personel sayısı 10.318'e yükselmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.7) AB, IPA ve diğer proje destek fonlarının çocuk işçiliği ile mücadele alanında kullanılması konusunda girişimlerde bulunulması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** GSB, MEB

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB- Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Uygulama süreci Ekim 2020’de başlayan ‘Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması Projesi’nin bütçesi 29.726.740,90 Avro olup faydalanıcısı ÇSGB Çalışma Genel Müdürlüğü’dür. Proje, ILO’nun teknik desteği ile yürütülmektedir. Genel amacı, Türkiye’de mevsimlik tarımda en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak olan projenin spesifik amacı ise mevsimlik tarımda en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik ulusal ve yerel kapasiteyi güçlendirmek ve risk altındaki çocuklara ve ailelerine hizmet vermektir. Bu kapsamda, çocukların eğitime erişim olanakları iyileştirilmekte, çocuklara ve ailelere çeşitli eğitimler verilmekte, çocukların yaz kampı, üniversite ve çevre/doğa gezi faaliyetlerine katılımı sağlanmaktadır. Bunun yanında tarım araçlarına çocuk işçiliğine ve ilgili mevzuata ilişkin eğitimler verilmektedir. Mevcut METİP alanlarında iyileştirme çalışmaları devam etmekte olup, yeni METİP alanlarının kurulumu hazırlık çalışmaları devam etmektedir. Proje kapsamında;

1 Eğitim ihtiyaç analiz çalışma raporu tamamlanmış ve eğitim modülleri geliştirilmiştir.

- 1 Kapasite Geliştirme Planı iyileştirilmiştir.
- 16 Çocuk İşçiliği ile Mücadele Biriminin altyapıları iyileştirilmiştir.
- İletişim stratejisi tamamlanmış olup, 5.196 set görünürlük materyali hazırlanmıştır.
- Paydaşlar arasında tarımsal üretim tedarik zincirindeki olumsuz teşvikler, etkili çocuk işçiliği raporlaması ve uygulama mekanizmaları hakkında anlayış ve görüşlerin geliştirilmesi kapsamında ise 1 toplantı, 1 çalıştay, 1 seminer, 3 koordinasyon toplantısı, 16 oryantasyon toplantısı, 2 paydaş ziyareti ve Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerine 10 ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.8) Hizmet içi eğitimlerle ÇSGB Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı’nın çocuk işçiliği ile mücadele konusunda kapasitesinin artırılması

a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ÇSGB (Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı)

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇASGEM, Sosyal Taraflar, Meslek Kuruluşları, Üniversiteler

c) *Süre:* Süresiz

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet yapılmamıştır.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.9) Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliğinin daha etkili uygulanması için İŞKUR'un kurumsal kapasitesinin artırılması ve faaliyet gösteren tüm tarım iş araçlarının sertifikalandırılması

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: İŞKUR

b) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar: ÇSGB, TOB, TÜİK, Meslek Kuruluşları, Sosyal Taraflar

c) Süre: 2023

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **İŞKUR**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Adıyaman, Aksaray, Gaziantep, Giresun, Mardin, Sakarya, Yozgat illerinde mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olduğu bölgeler ziyaret edilerek tarım araçları, çavuşlar ve muhtarlarla görüşmeler yapılmış Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği gereğince eğitim, bilgilendirme, yönlendirme faaliyetleri yoluyla tarım araçlarının İŞKUR'a kayıtlı hale getirilerek sertifikalandırılması sağlanmıştır. Belgesiz yapılan tarım aracılığının yasak olduğu ve idari para cezası şeklinde yaptırım olduğu konusundaki hususlar hatırlatılmıştır. Ayrıca, İŞKUR'un kurumsal kapasitesinin artırılması için ilgili kurumlar ve sosyal taraflar ile birlikte gerekli olan çalışmalar yapılmaktadır. 2017'den bu yana 2.516 tarım aracısına izin verilmiş olup 1.704'ü aktif 812'si pasiftir.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.10) Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerinin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ASHB, İŞKUR, SGK

c) *Süre:* 2022

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

81 ilde faaliyet göstermekte olan Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerinin (ÇİB), çocuk işçiliğine yönelik izleme ve müdahale çalışmalarının daha etkili bir şekilde yürütülmesine katkı sağlanması ve kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla Ocak 2020-Aralık 2021 döneminde 7 bölgede (Antalya, Manisa, İstanbul, Gaziantep, Erzurum, Samsun-Trabzon, Kayseri) ilgili il müdürleri ve birim temsilcilerinin katılımıyla bilgilendirme toplantıları ve eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan, 81 ildeki birimlerde görev alan personele yönelik 2022 ve 2023 yılları içerisinde toplam 510 kişiye kapasite geliştirme eğitimleri düzenlenecek olup bu kapsamda Eğitim-İhtiyaç Analizi çalışması gerçekleştirilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.11) Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri ile ilgili kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi

a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, ASHB, İŞKUR, SGK, Sosyal Taraflar, Meslek Kuruluşları, Üniversiteler, Yerel Yönetimler, Uluslararası Kuruluşlar, STK'lar, Özel Sektör İşletmeleri

c) *Süre:* Süresiz

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

İlgili kurumların mevcut veri tabanları arasında gerekli bağlantıların oluşturulması için mevcut e-METİP sisteminin iyileştirilmesi ve izleme, takip ve raporlama için elektronik sisteme yeni modüllerin dâhil edilmesi yoluyla elektronik çocuk işçiliği izleme ve raporlama sistemi kurulacaktır. ÇİB ve ÇSGB arasındaki raporlama mekanizması güçlendirilecektir. Bu kapsamda teknik çalışmalar sürdürülmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

➤ TESK

➤ 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

TESK konu ile ilgili yapılacak faaliyetlere destek verecek ve tecrübelerini paylaşacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(2.1.12) Göçer ve Yarı Göçer Aileler İle Mevsimlik Tarım İşçisi Ailelerin Çocuklarının Eğitim Desteği kurs modüllerinin güncellenmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, Mahalli İdareler
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü)

➤ 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

ÇSGB ve ILO temsilcileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiş olup konu ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Strateji No ve Adı:

2.2 Çocuk işçiliği izleme ve değerlendirme mekanizmasının oluşturulması

Tedbir No ve Adı:

(2.2.1) Mevcut e-okul sisteminden yararlanılarak (devamsızlık temelinde) çocuk düzeyinde düzenli olarak izleme çalışmaları yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **MEB - Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

MEB ile ÇSGB arasında Veri Aktarımına İlişkin Protokol 18.07.2019 tarihinde Temel Eğitim Müdürlüğü tarafından imzalanan protokol ile paylaşılan verilerin entegrasyon işlemlerinde yaşanan aksaklıklar tespit edilmiş olup 23 Şubat 2022 tarihinde ÇSGB ile yapılan toplantı ile yeniden düzenleme talep edilmiştir. ÇSGB tarafından gerekli güncellemeler yapılarak entegrasyon işlemi tamamlanmıştır. 2022-2023 eğitim öğretim yılı için Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü ile e-okul rapor ekranlarının yeniden düzenleme, tasarlama ve tanımlama çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın var olan e-METİP sistemi ve yeni çalışması olan Çocuk İşçiliği Takip Sisteminin de e-Okul ile entegrasyonu için yeni bir protokol çalışması devam etmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(2.2.2) Tüm çalışan çocukların okula devamsızlığının takibi için İl / İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde izleme (mevsimlik tarım işçileri ile göçer veya yarı göçer ailelerin çocuklarını takip ekipleri) ve devamın sağlanmasına yönelik birimlerin oluşturulması ve etkin çalışması hususunda işbirliği yapılması

a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)

b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** İşçileri Bakanlığı

c) **Süre:** 2023

d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **MEB- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

2016/5 sayılı Genelge kapsamında il/ilçe takip ekiplerince hazırlanan 2022 Haziran ayı raporları Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne gönderilmeye devam etmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(2.2.3) Sektörel bazda ve yerel düzeyde çocuk işçiliğinin uzmanlar tarafından takip edildiği bir sistemin oluşturulması

a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ASHB, SGK

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

ÇSGB tarafından hazırlanan ve 2017 yılında yürürlüğe giren “Mevsimlik Tarım İşçileri” konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında, ÇSGB bünyesinde mevsimlik tarım işçilerine verilen kamu hizmetlerinin etkin olarak sunulabilmesi, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından toplanan bilgiler ile mevsimlik tarım işçilerine ilişkin sayısal veri elde edilebilmesi ve çocuk işçiliği ile mücadele amacıyla “Mevsimlik Tarım İşçileri Bilgi Sistemi (e-METİP)” kurulmuştur.

e-METİP sisteminde mevsimlik tarım işçilerine ilişkin tutulan verilerin işlevselliğinin ve etkinliğinin artırılması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile İşbirliği Protokolleri imzalanmıştır. Protokoller kapsamında e-METİP sistemi üzerinden çocukların e-Okul sistemine kayıt durumları görülebilmekte ve mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitim durumlarının izlenmesi sağlanmaktadır. Diğer taraftan Sağlık Bakanlığı e-Nabız sistemi ile entegre hale gelen e- METİP sistemi ile mevsimlik tarım işçileri ve ailelerine sunulan sağlık hizmetleri de takip edilebilmektedir.

Mevcut durumda, e-METİP sisteminin iyileştirilmesi ve izleme, takip ve raporlama için elektronik sisteme yeni modüllerin dahil edilmesi yoluyla sadece mevsimlik tarımı değil tüm sektörleri kapsayana çocuk işçiliği izleme ve raporlama sisteminin kurulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Ayrıca, çocuk işçiliğiyle mücadele alanındaki faaliyetleri daha etkin hale getirmek ve merkezi düzeyde üretilen politikaların yerel düzeydeki uygulanabilirliğini ve izlenebilirliğini artırmak adına; 81 ilde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri bünyesinde kurulan Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerinde mevsimlik tarım, sokak, sanayi ve diğer alanlarda gerçekleştirilen tüm çalışmalar, “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri İzleme Formu”na aylık olarak işlenmekte ve ÇSGB’ye iletilmektedir. Yapılan işlemin elektronik sistem üzerinden gerçekleştirilmesine ilişkin teknik çalışmalar yürütülmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(2.2.4) Mevsimlik tarımın yoğun olduğu yerleşimlerde tarım işçisi ailelerin çocuklarının eğitime yönlendirilmelerinin sağlanması

a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ÇSGB, İçişleri Bakanlığı, MEB

- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** TOB, GSB, Diyanet İşleri Başkanlığı
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Mevsimlik tarımın yoğun olduğu illerde yürütülen projeler kapsamında, ilgili kurum ve kuruluşların katkıları ile mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının tespiti ve eğitime yönlendirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

Mevsimlik tarım işçiliğinin yoğun olduğu 21 ilde doğrudan destek faaliyetleri kapsamında çocuklara yönelik izleme, takip ve yönlendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, aile ziyaretleri; aileler, tarım araçları, bahçe sahipleri ve öğretmenlere yönelik bilgilendirme çalışmaları; çocuğun en yakın okula ulaşımının sağlanması için servis desteği ile kırtasiye, kıyafet ve gıda destekleri sağlanmaktadır.

Ayrıca, ulusal ve uluslararası kaynaklarla yürütülen projeler kapsamında, 81 ildeki Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerinin katkısıyla mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitime yönlendirilmesine ilişkin çalışmalar yürütülmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(2.2.5) Çocuk işçiliği bildirimlerinde 112, 155 ve 156 ihbar hatlarının kullanılması konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesinin sağlanması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü/Jandarma Genel Komutanlığı)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB, ASHB, MEB, RTÜK
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **İÇİŞLERİ BAKANLIĞI- Emniyet Genel Müdürlüğü**
➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Çocukların korunması ve her türlü istismara maruz kalmalarının önlenmesi için; dilendirilen, dilencilik amacıyla mendil satıcılığı, tartıcılık vb. işlerde çalıştırılan ayrıca çocukların çalıştırılmayacağı eğlence, oyun, içkili vb. umuma açık yerlerde çalıştırılmaları durumunda 112 ve 155 acil çağrı hatlarına gerekli ihbarlar yapılabilmekte olup çocukların çalıştırılmayacağı tarım işçiliği dahil diğer tüm işlerle ilgili ihbarların 170 nolu Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezine bildirilebileceği konusunda Asayiş Daire Başkanlığına ait "www. asayis.pol.tr" internet adresinden duyuru yapılmaya devam edilmektedir.

Ayrıca Türkiye Polis Radyosu'nda belirli dönemlerde yapılan programlarda çocuk işçiliği ile mücadele ve yapılacak ihbarlar konularına değinilmektedir.

Eylem planında yer alan faaliyete ilişkin çalışmalarımız devam etmektedir.

➤ **İÇİŞLERİ BAKANLIĞI- Jandarma Genel Komutanlığı**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Çocuk işçiliği mücadele ihbarlarına yönelik icra edilecek faaliyetlerde kullanılmak üzere, 156 Jandarma İhbar Hattının etkin olarak kullanılması amacıyla bilgilendirme broşürü hazırlanarak ilgili birimlere dağıtılmıştır. (112 ihbar hattı olarak faaliyetlere devam edilmektedir.)

İLGİLİ KURUM/KURULUS

➤ **RTÜK**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

RTÜK tarafından kamu kurum ve kuruluşlarının isteği üzerine kendilerince hazırlanan bilgilendirici ve eğitici kamu spotları niteliğindeki filmler ilgili Kanun hükümleri doğrultusunda incelenerek yayın ilkelerine uygun olanlar için yayınlanmasında kamu yararı bulunduğu dair karar ihdas edilmektedir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na gönderilen kamu spotlarını, ilgili mevzuata ve kamu yararına uygunluk açısından incelenmekte ve kamu spotunun yayınlanmaya uygun olup olmadığı hususunda karar verilmektedir. Bu kapsamda çocuk işçiliği konusunda tarafımıza gönderilmiş herhangi bir kamu spotu bulunmamaktadır. Çocuk işçiliğinin önlenmesi amacıyla sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından spot filmlerin hazırlanarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na gönderilmesi halinde, spot filmler ilgili mevzuata ve kamu yararına uygunluk açısından incelenecek ve uygun bulunan spot filmler yayıncılara tavsiye edilecektir.

Tedbir No ve Adı:

(2.2.6) Okula devam eden çalışan çocukların öğretmenler ve okul rehberlik servisleri tarafından tespit edilerek mülki amirlere bildirilmesi

a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)

- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇSGB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- c) *Süre:* 2023
- d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **MEB- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

2016/5 sayılı Genelge kapsamında il/ilçe takip ekiplerince gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Tedbir No ve Adı:

(2.2.7) Çocuk işçiliğinin yoğun olduğu illerde Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerinin kurulması

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* İŞKUR
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇSGB, ASHB, İçişleri Bakanlığı, MEB, GSB
- c) *Süre:* 2023 (Tedbir tamamlanmıştır)

Cumhurbaşkanlığı 2. 100 Günlük İcraat Programı çerçevesinde çocuk işçiliğiyle mücadele alanındaki faaliyetlerin daha etkin hale getirilmesi ve merkezi düzeyde üretilen politikaların yerel düzeydeki uygulanabilirliği ve izlenebilirliğinin artırılması amacıyla 81 ilde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri bünyesinde 565 personelin görev aldığı Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri 27.12.2018 tarihli ve 35 sayılı resmi yazı ile kurulmuştur.

Tedbir No ve Adı:

(2.2.8) Çalışması nedeniyle okula devam edemediği tespit edilen çocuklardan okula yönlendirilenlere ilişkin sayı ve istatistiklerin paylaşılması

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ASHB (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇSGB, MEB, İçişleri Bakanlığı
- c) *Süre:* Süresiz
- d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ASHB - Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Genel Müdürlüğün hizmetlerinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması, etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması, çocuklarımızın risklere karşı koruması ve zamanında müdahaleler gerçekleştirilebilmesi, koruyucu ve önleyici hizmetlerin arz odaklı yaklaşım ile sunulabilmesi amacıyla okullarda, risk altında bulunan çocuklar için Çocuk Koruma Mobil Ekipleri aracılığıyla koruyucu ve önleyici hizmet sunan Mobil Çocuk Sosyal Hizmet Uygulaması hayata geçirilmiştir.

• 2022 yılı Haziran ayı sonu 81 ilde bulunan 303 Mobil Çocuk Sosyal Hizmet Birimimiz tarafından bugüne kadar eşleştirilen okullar 12.583 kez ziyaret edilmiştir. Yapılan okul ve aile ziyaretlerinde 39.500' ü çocuk olmak üzere 89.945 görüşme gerçekleştirilmiştir.

• Koruyucu ve destekleyici tedbir kapsamında toplam 39.454 sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirilmiştir. Bunlardan; 1.294 çocuk hakkında eğitim tedbiri kararı talep edilmiştir.

Strateji No ve Adı:

2.3. Çocuk işçiliğiyle mücadelede iyi uygulama örneklerinin ülke genelinde yaygınlaştırılması

Tedbir No ve Adı:

(2.3.1) Ülkemizde çocuk işçiliği konusunda yapılmış ve yapılmakta olan tüm çalışmaların (kurumların yapmış olduğu proje ve çalışmalar ile akademik tez, kitap, araştırma, vb.) derlenerek bilgi paylaşımında bulunulması.

a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, STK'lar, Sosyal Taraflar, YÖK, Üniversiteler

c) ***Süre:*** Süresiz

d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Çocuk işçiliği ile mücadele alanında gerçekleştirilen proje ve çalışmalar ile akademik tez, kitap, araştırma faaliyetlerin toplanması ve derlenmesine ilişkin takip ve izleme çalışmaları düzenli olarak gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca, ülkemizde çocuk işçiliği ile mücadele alanında faaliyet gösteren kamu kurum/kuruluşları, sosyal taraflar, meslek kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör işletmelerinin çalışmalarına katılım sağlanmakta olup bahsi geçen kurum ve kuruluşlarla aktif işbirlikleri yapılmaktadır. Bu kapsamda, çocuk işçiliğiyle mücadeleye ilişkin yürütülen çalışmalar hakkında kurumlar arasında düzenli olarak bilgi paylaşımı gerçekleştirilmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(2.3.2) Uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde yapılmış örnek uygulamaların incelenerek başarılı uygulamalar üretilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Uluslararası Kuruluşlar, STK'lar
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Çocuk işçiliği ile mücadele konusunda uygulanan politikalar, yapılan projeler ve izlenen stratejiler ile etkin önleme çalışmaları yapan ülkelere ilişkin araştırmalar; konuya ilişkin başarılı uygulamaların hayata geçirilmesi adına düzenli olarak gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda, 5 ülkeye ilişkin iyi uygulama örnekleri araştırması yapılmakta ve bunlar arasından seçilen 3 ülkenin ise (Almanya, Fransa, Romanya) derinlemesine araştırılarak raporlanmasına ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Mevcut durumda söz konusu raporun onaylanmasına ilişkin süreç devam etmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(2.3.3) Geçmiş dönemde başarılı olarak uygulanan ILO/IPEC projelerinin revize edilerek çocuk çalışması açısından öncelikli sektörlerde uygulanması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Uluslararası Kuruluşlar, STK'lar, Sosyal Taraflar, YÖK, Üniversiteler

c) *Süre*: 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler*:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

ILO'nun IPEC Programı kapsamında çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin geçmiş dönemde pek çok proje yürütülmüş olup bu projeler kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar ve STK'larla aktif işbirlikleri ve çalışmalar yapılmıştır. Yürütülen projelerin çıktıları, çocuk çalışması açısından öncelikli sektörler olan çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin gerçekleştiği alanlarda yapılan/yapılacak çalışmalarda kullanılmak üzere değerlendirmeye alınmaktadır. Başta en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin tamamen ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla ulusal ve uluslararası kaynaklarla finanse edilen çok sayıda proje, program ve işbirlikleri yürütülmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

➤ **TESK**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

TESK bu konuda 2017 yılından bu yana UNICEF ortaklığıyla örnek olarak gösterilebilecek çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca İstihdam İçin Mesleki Eğitim Programı kapsamında da bu konuya ilişkin gerekli çalışmaları sürdürmekte olup bu konuda tecrübelerimizi paydaş kurumlarla paylaşabiliriz.

Strateji No ve Adı:

2.4. Çocuk işçiliği ile ilgili ulusal veri tabanının zenginleştirilmesi

Tedbir No ve Adı:

(2.4.1) Belirli yıllarda, çalışan çocukların çalışma ve yaşam koşulları ile ilgili ulusal düzeyde veri üretilmesi ve istatistiklerin yayımlanması

a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş*: TÜİK

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar*: İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları

c) *Süre*: 2021 (Tedbir tamamlanmıştır.)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen Çocuk İşgücü Araştırması, Hanehalkı İşgücü Anketi ne ek bir modül olarak 2019 yılının 4. çeyreğinde uygulanmıştır. İlgili haber bülteni 31 Mart 2020 tarihinde TÜİK web sayfasında yayımlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(2.4.2) Çalışan çocukların izlenebilmesi için idari kayıt bazında düzenli ve karşılaştırılabilir veri toplanması ve ortak bir veri havuzunun oluşturulması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** TÜİK, MEB, İçişleri Bakanlığı, SGK, ASHB, Adalet Bakanlığı
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

➤ **ÇSGB- Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

ÇSGB tarafından hazırlanan ve 2017 yılında yürürlüğe giren “Mevsimlik Tarım İşçileri” konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında, mevsimlik tarım işçilerine verilen kamu hizmetlerinin etkin olarak sunulabilmesi, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından toplanan bilgiler ile mevsimlik tarım işçilerine ilişkin sayısal veri elde edilebilmesi ve çocuk işçiliği ile mücadele için "Mevsimlik Tarım İşçileri Bilgi Sistemi" (e-METİP) kurulmuştur.

e-METİP sisteminde mevsimlik tarım işçilerine ilişkin tutulan verilerin işlevselliğinin ve etkinliğinin artırılması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile İşbirliği Protokolleri imzalanmıştır. Protokoller kapsamında e-METİP sistemi üzerinden çocukların e-Okul sistemine kayıt durumları görülebilmekte ve mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitim durumlarının izlenmesi sağlanmaktadır. Diğer taraftan Sağlık Bakanlığı e-Nabız sistemi ile entegre hale gelen e-METİP sistemi yoluyla, mevsimlik tarım işçileri ve ailelerine sağlık hizmetleri de takip edilebilmektedir.

Ayrıca, “Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Projesi” kapsamında, ilgili kurumların mevcut veri tabanları arasında gerekli bağlantıların oluşturulması için mevcut e-METİP sisteminin iyileştirilmesi ve izleme, takip ve raporlama için elektronik sisteme yeni modüllerin dahil edilmesi yoluyla tüm sektörleri kapsayan elektronik çocuk işçiliği izleme ve raporlama sistemi kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Ayrıca çocuk işçiliğiyle mücadele alanındaki faaliyetleri daha etkin hale getirmek ve merkezi düzeyde üretilen politikaların yerel düzeydeki uygulanabilirliğini ve izlenebilirliğini artırmak adına; 81 ilde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri bünyesinde kurulan Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerince gerçekleştirilen tüm çalışmalar, “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimleri

İzleme Formu'na aylık olarak işlenmekte ve ÇSGB'ye iletilmektedir. Söz konusu formların, Birimlerce elektronik ortamda iletilmesine ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(2.4.3) Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından denetimler sonucu elde edilen istatistikî verilerin paylaşılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** SGK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB- Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

01.01.2022-30.06.2022 tarihleri arasındaki dönemde 12.865 teftiş faaliyeti gerçekleştirilmiş olup, bu teftişler sonucunda mevzuata aykırı olarak çocuk işçi çalıştırıldığı tespit edilen 29 işyerine toplam 108.275 TL idari para cezası uygulanması istenilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(2.4.4) Tarımsal üretim kayıt sisteminde (TÜKAS) hazırlanacak ek bir modül ile mevsimlik olanlar dahil tarım işçileri ve aileleriyle ilgili düzenli ve ayrıntılı veri toplanması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** TOB (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** Meslek Kuruluşları, Tarım Kredi Kooperatifleri
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **TOB- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet yapılmamıştır.

POLİTİKA 3: FARKINDALIK ARTIRICI ÖNLEMLER

Strateji No ve Adı:

3.1 Çocuk işçiliği ile mücadele konusunda en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine öncelik verilerek farkındalık çalışmalarının artırılması

Tedbir No ve Adı:

(3.1.1) Çocuk İşçiliği ile Mücadele Kılavuzu ile çocuk, aile, öğretmen, öğretim üyesi, işveren, işçi, iş müfettişi, mülki idare amirleri, yerel yönetimler, kolluk kuvvetleri ve zabıta, tarım araçları ile görsel ve yazılı medyaya yönelik özel bilgilendirme materyalleri hazırlanması ve yayımlanması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** MEB, ÇASGEM, Sosyal Taraflar
- c) **Süre:** 2018 (Tedbir tamamlanmıştır.)

Çocuk işçiliğinin tespiti aşamasında en önemli role sahip öğretmenlerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi amacıyla hazırlanan Çocuk İşçiliği ile Mücadelede Öğretmen El Kitabı'nın yaşanan gelişmeler doğrultusunda güncellemesi yapılmış olup hem fiziki hem de elektronik ortamda dağıtımını gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ÇSGB tarafından çocuk işçiliği ile mücadele alanında yürütülen projeler kapsamında bilgilendirme ve farkındalık materyalleri hazırlanarak ilgili tüm taraflarla paylaşımı sağlanmaktadır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.2) Tarım ve Orman Bakanlığı, TZOB çalışanları ile MEB takip birimlerine ÇSGB ve üniversiteler tarafından mevsimlik tarımda çocuk işçiliği ile ilgili eğitimcilerin eğitimi verilmesi; tarım teşkilatı ve ziraat odaları il/ilçe başkanlıkları aracılığıyla bu eğitimin kayıtlı çiftçilere ve ilgili diğer aktörlere verilmesi yoluyla farkındalığın artırılması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** TOB, MEB, ÇASGEM, Meslek Kuruluşları, Üniversiteler
- c) **Süre:** 2022
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

ÇSGB işbirliğinde uluslararası kuruluşlar, STK'lar ve özel sektör işletmelerince yürütülen projeler kapsamında başta Mardin, Diyarbakır, Sakarya, Ordu, Düzce ve Şanlıurfa illeri olmak üzere mevsimlik tarımın/tarım göçünün yoğun olduğu illerde tarım araçlarının sertifikalandırılmaları çalışmaları sürdürülmektedir.

Ayrıca tedarik zincirinde yer alan aktörlerin katkısı, STK'ların saha çalışmaları ve ÇSGB'nin desteği ile çiftçiler, tarım araçları ve tedarik zincirinde yer alan tüm tarafların farkındalıklarının artırılmasına yönelik hem kişilerin yerleşik buldukları hem de mevsimlik tarım işçisi olarak çalıştıkları bölgelerde bilgilendirici eğitimler, önleyici tedbirler ve sosyal çalışmalar yürütülmektedir.

Bu kapsamda, ÇSGB ve Fair Labour Association (FLA) işbirliğinde yürütülen "Geleceği Hasat Etmek" Projesi kapsamında Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) ile işbirliği içerisinde Haziran-Aralık 2021 döneminde 7 ilde tarım danışmanlarına ve çiftçilere çocuk işçiliği ile mücadele ve yasal mevzuat konularında eğitimler verilmiştir.

Diğer taraftan, MEB bünyesindeki öğretmenler ve ASHB bünyesindeki sosyal hizmet uzmanlarına yönelik Haziran ayı içerisinde çocuk işçiliği ile mücadele konusunda eğitici eğitimleri verilmiştir. 2022 ve 2023 yılları içerisinde eğitici eğitimi alan kişilerin, çocuklarla doğrudan temas halinde olan toplam 1.000 öğretmen ve sosyal hizmet uzmanına eğitimler vermesi planlanmaktadır. Ayrıca, ilgili kurumların ve STK'ların toplam 3.150 merkez ve taşra personeline, mevsimlik tarımda çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik eğitim programları düzenlenecektir.

Bu kapsamda eğitim-ihityaç analizi çalışmaları gerçekleştirilmiş, eğitimciler belirlenmiş ve eğitim modülleri hazırlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.3) Üniversiteler ile birlikte düzenlenecek geniş katılımlı toplantı/konferans/seminer vb. yoluyla çocuk işçiliği konusuna ilginin artırılması

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar: İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, RTÜK, Sosyal Taraflar, STK'lar, YÖK, Üniversiteler

c) Süre: Süresiz

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

1-2 Mart 2022 tarihlerine Mersin illinde ve 4-5 Ağustos 2022 tarihlerinde İzmir ilinde tedarik zinciri aktörlerinin katılımıyla ürün tedarik zinciri toplantısı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu

toplantılarda çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin akademisyenler tarafından sunumlar gerçekleştirilmiştir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

➤ RTÜK

➤ 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

RTÜK tarafından kamu kurum ve kuruluşlarının isteği üzerine kendilerince hazırlanan bilgilendirici ve eğitici kamu spotları niteliğindeki filmler ilgili Kanun hükümleri doğrultusunda incelenerek yayın ilkelerine uygun olanlar için yayınlanmasında kamu yararı bulunduğu dair karar ihdas edilmektedir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu olarak tarafımıza gönderilen kamu spotlarını, ilgili mevzuata ve kamu yararına uygunluk açısından inceliyoruz ve kamu spotunun yayınlanmaya uygun olup olmadığı hususunda karar veriyoruz. Bu kapsamda çocuk işçiliği konusunda tarafımıza gönderilmiş herhangi bir kamu spotu bulunmamaktadır. Çocuk işçiliğinin önlenmesi amacıyla sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından spot filmlerin hazırlanarak Üst Kurulumuza gönderilmesi halinde, spot filmler ilgili mevzuata ve kamu yararına uygunluk açısından incelenecek ve uygun bulunan spot filmler yayıncılara tavsiye edilecektir.

➤ TESK

➤ 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

TESK konu ile ilgili yapılacak faaliyetlere destek verecektir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.4) 12 Haziran Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü için çocuk işçiliğine dikkat çeken yazılı ve görsel görünürlük materyallerinin (poster, broşür vb.) hazırlanması ve dağıtılması

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar: İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları

c) Süre: Süresiz

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü

➤ 2022 Ocak - Haziran Çalışmaları

Çocuk işçiliği konusuna dikkat çekmek ve toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla her yıl 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü'nde ÇSGB, ilgili kamu kurum ve kuruluşları

ve uluslararası kuruluşlarca hazırlanan materyaller, ÇSGB taşra teşkilatları aracılığıyla yerel otoritelerin kullanmaları için ilgili tüm kurumlara gönderilmekte olup bu yıl 12 Haziran için hazırlanan broşürler ve "Çocuk İşçiliğini Sona Erdirmek için Evrensel Sosyal Koruma" başlığındaki afişler il müdürlüklerine ve merkezi düzeydeki ilgili kamu kurumlarına iletilmiştir.

Ayrıca, 13 Haziran 2022 tarihinde Ankara Grand Hotel'de ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla "Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü Konferansı" gerçekleştirilmiştir. Konferansta "Çocuk İşçiliği ile Mücadele: Mevcut Durum, Politika Alanları ve Öncelikler" ve "Daha İyi Bir Geleceğin İnşası: BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Doğrultusunda Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması" başlıklı paneller üzerine konuşmalar yapılmıştır.

16 Haziran 2022 tarihinde Adana'nın Karataş ilçesindeki Tuzla Ortaokulu'nda yerel düzeydeki kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü kapsamında çocuklara yönelik etkinlik gerçekleştirilmiştir. Yapılan etkinlikte çocuklara kıyafet ve çeşitli materyaller dağıtılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.5) İşverenler, sendikalar, tarım aracıları ve tarım işçisi ailelerin çocuk işçiliği ile ilgili düzenlemeler ve düzenlemelere uymamaları halinde karşılaşılabilecekleri idari cezalar hakkında bilgilendirilmeleri

a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, STK'lar

c) ***Süre:*** Süresiz

d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

81 ilde kurulan kurulan Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerinde görevlendirilen personeller tarafından işverenler, tarım aracıları ve ailelere yönelik bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Birimler, gerçekleştirdikleri faaliyetleri "Çocuk İşçiliği ile Mücadele Aylık İzleme Formu" aracılığıyla aylık olarak ÇSGB'ye iletmektedirler.

Bunun yanı sıra, ÇSGB işbirliğinde uluslararası kuruluşlar, STK'lar ve özel sektör işletmelerince yürütülen mevsimlik tarımda çocuk işçiliği ile mücadele projeleri kapsamında tarım aracıları ve mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocuk işçiliği ile ilgili düzenlemeler ve

düzenlemelere uyulmaması durumunda karşılaşılabilecek idari para cezaları hakkında bilgilendirilmeleri sağlanmaktadır.

Bu kapsamda, "Geleceği Hasat Etmek" Projesi kapsamında TZOB ile işbirliği içerisinde Haziran-Aralık 2021 döneminde 7 ilde tarım danışmanlarına ve çiftçilere çocuk işçiliği ile mücadele ve yasal mevzuat konularında eğitimler verilmiştir.

Ayrıca, 1-2 Mart 2022 tarihlerine Mersin illinde ve 4-5 Ağustos 2022 tarihlerinde İzmir ilinde bahçe sahipleri, mevsimlik tarım işçileri, tarım aracıları, üretici birlikleri, odalar vb. mevsimlik tarımda tedarik zinciri aktörlerinin katılımıyla ürün tedarik zinciri toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantılar kapsamında hem ÇSGB hem de üniversite temsilcileri tarafından çocuk işçiliği ile mücadelede yasal mevzuat hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.6) Üniversitelerin ilgili bölümlerinin ders programlarına çocuk işçiliği ile mücadele konusunun dâhil edilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** YÖK
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, Üniversiteler
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **YÖK**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet yapılmamıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.7) Yüksek lisans ve doktora programlarında çocuk işçiliği ile mücadelenin tez konusu olarak alınmasının teşvik edilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** YÖK
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, Üniversiteler
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **YÖK**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet yapılmamıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.8) Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik kültürel sanatsal sportif faaliyetler aracılığıyla farkındalık artırma çalışmalarının yürütülmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** MEB, GSB, Kültür ve Turizm Bakanlığı
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

ÇSGB tarafından mevsimlik tarımda çocuk işçiliğinin önlenmesi amacıyla yürütülen projeler yoluyla çocukların çalışma hayatından çekilerek eğitime, sosyal, sportif ve kültürel faaliyetlere yönlendirilmelerinin sağlanması amacıyla birçok saha faaliyetleri ile çocuklara ve ailelerine yönelik doğrudan destek faaliyetleri yürütülmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB) koordinasyonundaki gezici kütüphane, gezici tiyatro ve gezici Çanakkale müzesi faaliyetlerinin “Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi” Projesi faaliyetleri ile eşgüdümlü olarak ilerlemesine ilişkin KTB ile işbirliği gerçekleştirilmiş olup söz konusu faaliyetler proje illerinde sağlanmaktadır. Ayrıca, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile işbirliği içerisinde sportif ve yaz kampları faaliyetleri yürütülmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **Kültür ve Turizm Bakanlığı – Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, işçi-işveren kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve özel sektör ile işbirliği yapılarak çalışan ve çalışma riski altında bulunan çocukların çalışmak yerine fiziksel, bedensel, ruhsal, sosyal ve ahlaki gelişimleri üzerinde pek çok olumlu etkisi olan sportif,

kültürel ve sanatsal faaliyetlere yönlendirilmelerinin desteklenmesi ve bu kapsamda farkındalık artırma çalışmalarının yürütülmesi sağlanmaktadır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.9) Çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin belgesel/film/kitap gibi yayınlara yönelik teşvik ve desteklerin geliştirilip kullanılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** Kültür ve Turizm Bakanlığı (Sinema Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, MEB, GSB, Sosyal Taraflar
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI- Sinema Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

İlgili dönemde konuya ilişkin destek sağlanan proje bulunmamaktadır. Önümüzdeki dönemde konuya ilişkin destek başvuruları değerlendirmeye alınacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.10) İşçi ve işveren sendika ve konfederasyonlarının öncülüğünde işyerlerinde çocuk işçiliğini önlemeye ve çalışan çocukların çalışma koşullarını iyileştirmeye yönelik eğitim ve duyarlılaştırma çalışmaları yürütülmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** İşçi ve İşveren Sendika ve Konfederasyonları
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, MEB, ÇASGEM, Meslek Kuruluşları, TZOB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **İşçi ve İşveren Sendika ve Konfederasyonları - TESK**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

TESK, UNICEF Çocuk Hakları ve İş İlkeleri 3 ve İMEP kapsamındaki faaliyetlerini ana faaliyetler olarak görmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.11) Politika oluşturanlar, karar vericiler, program ve proje yöneticileri, parlamento üyeleri, toplum önderleri, sivil toplum kuruluşları yöneticileri gibi gruplara, çocuk işçiliğinin nedenleri, sonuçları, hukuki boyutu ve yaşadıkları sorunlara ilişkin konularda bilgilendirilme yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** TBMM, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, STK'lar, Meslek Kuruluşları
- c) ***Süre:*** 2018 (Tedbir tamamlanmıştır.)

2018 Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı kapsamında, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) başta olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, üniversiteler ve STK'lara çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin yasal düzenlemeler ve yürütülen çalışmalar hakkında bilgilendirmelerde bulunulmuştur.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.12) Okul yöneticilerinin çalışan çocukların ailelerine ulaşması için alternatif yöntemlerin oluşturulması (ev-çadır ziyaretleri)

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ASHB, Diyanet İşleri Başkanlığı, Mahalli İdareler
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **MEB - Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

2016/5 sayılı Genelge kapsamında il/ilçe takip ekiplerince mevsimlik tarım işi ile uğraşan aile ve işverenleri ziyaret ederek bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Ordu, Antalya, Adana ve Şanlıurfa illerinde Mevsimlik Tarım İşçisi Aile Çocuklarının eğitime erişimleri ve okula devamları ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.13) Halk eğitim merkezlerinde çalışan eğitimcilere çocuk işçiliği konusunda eğitimler verilmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** MEB
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **MEB - Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet gerçekleştirilememiştir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.14) Aile eğitimleri kanalıyla bilgilendirme ve farkındalık artırıcı çalışmalar yapılması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ASHB, MEB
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **MEB - Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak -Haziran Çalışmaları**

01/01/2022-01/06/2022 tarihleri arasında 48 kurs açılmış, bu kurslara 799 kişi katılmıştır.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **TESK**
- **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

TESK bu konuda İMEP kapsamında çalışmalar yapmaktadır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.15) Halk eğitim merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin özellikle kız çocuklarının okulu yarıda bırakmasını engelleyici önlemler konusunda bilgilendirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, ASHB
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **MEB - Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü**

- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet gerçekleştirilememiştir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.16) Çocuk İşçiliği İle Mücadele Öğretmen El Kitabı'nın eğitim camiası ile elektronik ortamda paylaşımının sağlanması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB
- c) ***Süre:*** 2020 (Tedbir tamamlanmıştır.)

Çocuk işçiliğinin tespiti aşamasında en önemli role sahip öğretmenlerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi amacıyla hazırlanan Çocuk İşçiliği ile Mücadelede Öğretmen El Kitabı'nın yaşanan gelişmeler doğrultusunda güncellemesi yapılmış olup hem fiziki hem de elektronik ortamda dağıtımını gerçekleştirilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.17) Çocuk işçiliği ile mücadelede gönül elçilerine yönelik eğitimler düzenlenmesi ve doküman desteği sağlanması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, TOB, Sağlık Bakanlığı, Uluslararası Kuruluşlar

c) **Süre:** 2023 (Tedbir tamamlanmıştır.)

d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

20 Kasım 2018 Dünya Çocuk Hakları Günü'nde Cumhurbaşkanlığı Kongre ve Kültür Merkezi'nde, Sayın Emine ERDOĞAN'ın teşrifleriyle gerçekleştirilen program ile çocuk işçiliği ile mücadele konusu Gönül Elçileri çalışmalarına dahil edilmiştir.

“Gönül Elçileri Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Programı” ile başta 81 il vali eşleri olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin çocukların çalışma yaşamına girmelerinin önlenmesi, çalışma yaşamından çekilerek eğitime yönlendirilmeleri ve ailelerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi faaliyetlerini içeren çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarına dâhil edilmesini sağlamıştır. Çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarına kılavuzluk etmek üzere hazırlanan “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Rehberi” il düzeyinde gönül elçileri başta olmak üzere ilgili kesimlerle paylaşılmak üzere 81 ilde kurulan Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerine iletilmiştir.

Ayrıca, ÇSGB tarafından, ilgili kurumların merkezi ve taşra teşkilatında görev alan personeli ile yerel yönetimlerin, işçi ve işveren kuruluşlarının, meslek kuruluşları ve STK'ların çalışanlarına yönelik mevsimlik tarımda çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik eğitim programları düzenlenmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.18) Başta METİP alanları olmak üzere mevsimlik tarım işçisi ailelerin bulunduğu yerlerde din görevlisi personelin görevlendirilmesi ve Aile ve Dini Rehberlik Büroları tarafından dini rehberlik faaliyetlerinin yürütülmesi

a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** Diyanet İşleri Başkanlığı (Göç ve Manevi Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı/Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığı)

b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB, İçişleri Bakanlığı, MEB, TOB, Sağlık Bakanlığı, Meslek Kuruluşları, STK'lar

c) **Süre:** Süresiz

d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Mevsimlik tarım işçileri ve çocuklarının din eğitimi ve din hizmetleri ihtiyacının karşılanması amacıyla “Mevsimlik Tarım İşçileri ve Çocukları ile Dezavantajlı Grupların Din Hizmetleri Faaliyetlerine Kolay Ulaşımının Sağlanması Projesi” hazırlanarak 16 ilimize gönderilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.19) 2016/5 sayılı Genelge kapsamında mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocukları için yaz döneminde kullanılmak üzere eğitim modülü hazırlanması ve uygulanması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Uluslararası Kuruluşlar
- c) ***Süre:*** 2020 (Tedbir tamamlanmıştır.)

ÇSGB ve ILO işbirliğinde yürütülen “Türkiye’deki Mevsimlik Fındık Tarımında En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesine Yönelik Kapsamlı Model Projesi” kapsamında fındık tarımında çalışan işçilerin çocuklarının eğitimlerine destek olmak amacıyla MEB, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Eğitim Politikaları Program Birimi tarafından; “Çocuk İşçiliği Farkındalığı Kurs Programı”, “Göçer ve Yarı Göçer Aileler İle Mevsimlik Tarım İşçi Ailelerin Çocuklarının Eğitim Desteği 4-6 Yaş Kurs Program”, “Göçer ve Yarı Göçer Aileler İle Mevsimlik Tarım İşçi Ailelerin Çocuklarının Eğitim Desteği 8-10 Yaş Kurs Programı” ile “Göçer ve Yarı Göçer Aileler İle Mevsimlik Tarım İşçi Ailelerin Çocuklarının Eğitim Desteği 9-12 Yaş Kurs Programı” hazırlanmış ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü internet sayfası yaygın eğitim programları başlığında ilan edilerek kursların açılması sağlanmıştır

Tedbir No ve Adı:

(3.1.20) Belirlenecek halk kütüphanelerinde çocuk işçiliği ile mücadele seminerlerinin düzenlenmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** Kültür ve Turizm Bakanlığı (Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından, paydaş kurumlarla istişareler sonucunda belirlenecek olan tarihlerde halk kütüphaneleri ev sahipliğinde çocuk işçiliği ile mücadeleyle ilişkin toplumsal farkındalık seminerleri organize edilecek, Sağlık Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş birliğinde eş zamanlı farkındalık artırıcı etkinliklerin yapılması sağlanacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.21) Mevsimlik tarım işçisi aileler ve çocuklarına okuma kültürü kazandırmak adına yerleşke ziyaretlerinin yapılması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** Kültür ve Turizm Bakanlığı (Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUS

➤ **KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından, Mevsimlik Tarım İşçisi aile ve çocuklarına yönelik okuma kültürünü kazandırılması, kütüphane tanıtımı hedeflenmiş olup buna yönelik kültür/sanat/bilim alanında etkinlikler METİP illeri olarak tespit edilen Adıyaman, Ankara, Hatay, Konya illerinde gerçekleştirilmiş, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, İzmir, Manisa, Mardin, Mersin Ordu, Şanlıurfa, Trabzon illerinde ÇSGB'ye periyodik olarak sunulan takvim programı çerçevesinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından, 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü kapsamında Adana ilinde düzenlenen organizasyona Gezici Kütüphane ile katılım sağlanmış olup Kimya Atölyesi, VR Atölyesi, Masal Okuma, Çuval oyunu, Mini golf, Ebru, Yüz boyama, Halat, Orta Oyunları gibi etkinlikler yapılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.22) Çocuk İşçiliği ile Mücadeleyle ilişkin yayınların halk kütüphanelerinde yer almasının ve dijital ortamda paylaşılmasının sağlanması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** Kültür ve Turizm Bakanlığı (Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü)

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇSGB

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından, başta Çocuk İşçiliği ile Mücadele Öğretmen El Kitabı olmak üzere konuya ilişkin yayınların ilgili kurumlarca ülke genelinde hizmet veren halk kütüphanelerine dağıtımın yapılması süreci koordine edilecek, ayrıca dijital halinin "Kütüphanem Cepte" uygulaması üzerinden ödünç verilmesi sağlanacaktır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.23) Halk Kütüphanesi personeline Çocuk Hakları ve Çocuk İşçiliği ile Mücadele konularında hizmet içi eğitim verilmesi

a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* Kültür ve Turizm Bakanlığı (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü)

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇSGB

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak - Haziran Çalışmaları**

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından, belirlenecek olan tarihlerde Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı işbirliğinde çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesine ilişkin çalışmalar yürütülecektir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.24) Çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarında yer alan tüm aktörlerin çalışma alanları ve yöntemlerine uygun bilgilendirme ve farkındalık materyallerinin hazırlanması

a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, Meslek Kuruluşları, Uluslararası Kuruluşlar

c) **Süre:** Süresiz

d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB-Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

ÇSGB tarafından çocuk işçiliği konusunda bilgilendirme ve farkındalık geliştirme yayınlarının hazırlanması ve ulusal ve yerel televizyon, radyo, gazeteler ve sosyal medyada yayınlanması kapsamında çalışmalar yapılmaktadır.

Sosyal medya hesaplarında kullanılmak üzere tarım araçlarına, mevsimlik tarım işçilerine ve topluma yönelik bilgi ve farkındalık artırıcı videolar hazırlanmıştır.

Bunun yanı sıra, aileler, işverenler, karar vericiler, araçlar, okul müdürleri, öğretmenler, yerel yetkililer ve imamlar için bir dizi bilgilendirici materyaller geliştirilmektedir.

Ayrıca, 12 Haziran için hazırlanan broşürler ve "Çocuk İşçiliğini Sona Erdirmek için Evrensel Sosyal Koruma" başlığındaki afişler il müdürlüklerine ve merkezi düzeydeki ilgili kamu kurumlarına iletilmiştir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

➤ **KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak –Haziran Çalışmaları**

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından, toplumun farklı kesimlerine yönelik olarak çocuk işçiliği konusunda bilgilendirme yapmak ve farkındalık yaratmak amacıyla paydaş kurumlarda görev yapmakta olan uzmanlar tarafından hazırlanan basılı ve görsel materyallerin halk kütüphanelerine ilgili kurumlarca dağıtım süreci koordine edilecektir.

➤ **TESK**

➤ **2022 Ocak –Haziran Çalışmaları**

TESK konu ile ilgili yapılacak faaliyetlere destek verecektir.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.25) Gençlik Merkezlerinin çalışan/çalışma riski altında olan çocuklara yönelik faaliyetler gerçekleştirilmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** GSB (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB, ASHB, KTB (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü), MEB, Sağlık Bakanlığı
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **GSB-Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak –Haziran Çalışmaları**

Ocak - Haziran 2022 tarihleri arasında 81 ilde Gençlik Merkezleri aracılığıyla gerçekleştirilen akademi ve kulüp faaliyetlerine 2.017.129 genç katılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.1.26) Tarım sektöründe çocuk işçiliği ile mücadele hususunda çiftçilerin farkındalık ve bilgi düzeylerinin geliştirilmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** TOB (Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB, Diyanet İşleri Başkanlığı, MEB, Sağlık Bakanlığı, Meslek Kuruluşları, Özel Sektör İşletmeleri
- c) **Süre:** 2021 (Tedbir tamamlanmıştır.)
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **TOB- Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı**

Kırsal alanda yaşayan kadınları tarımsal konularda ve ekonomik faaliyetlerde eğitim-yayın yöntemleri ile eğitmek, tarımsal üretimdeki kaliteyi artırmak, kalkınmada kadınların daha aktif rol almalarını sağlamak ve kırsaldaki kadının ekonomik ve sosyal konumunu iyileştirme ve güçlendirme amaçlı Kadın Çiftçiler Tarımsal Yayın Projesi kapsamında yürütülen İl Özel Projeler Programı'ndaki projelerde Ankara ilinde 80, İzmir ilinde 24, Balıkesir ilinde 39, Kastamonu ilinde ise 65 kadın çiftçiye Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023) ve Eylem Planı çerçevesinde çocuk işçiliği ile mücadeleye dair eğitim ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Strateji No ve Adı:

3.2 Ulusal ve bölgesel medya kuruluşlarının programlarında çocuk işçiliğine yer vermesini sağlayacak çalışmalar yürütülmesi

Tedbir No ve Adı:

(3.2.1) 12 Haziran Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü başta olmak üzere ulusal ve yerel televizyon, radyo, gazeteler ve sosyal medyada çocuk işçiliği konusunda kamu spotu vb. bilgilendirme ve farkındalık geliştirme yayınlarının hazırlanması ve yayınlanması

a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** Medya Kuruluşları, RTÜK, Sosyal Taraflar, STK'lar

c) **Süre:** Süresiz

d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuk işçiliği konusuna dikkat çekmek ve toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla her yıl 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Gününde ÇSGB ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarca hazırlanan materyaller, ÇSGB taşra teşkilatları aracılığıyla yerel otoritelerin kullanmaları için ilgili tüm kurumlara gönderilmekte olup bu yıl 12 Haziran için hazırlanan broşürler ve "Çocuk İşçiliğini Sona Erdirmek için Evrensel Sosyal Koruma" başlığındaki afişler il müdürlüklerine ve merkezi düzeydeki ilgili kamu kurumlarına iletilmiştir.

13 Haziran 2022 tarihinde Ankara Grand Hotel'de ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla "Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü Konferansı" gerçekleştirilmiştir. Konferansta "Çocuk İşçiliği ile Mücadele: Mevcut Durum, Politika Alanları ve Öncelikler" ve "Daha İyi Bir Geleceğin İnşası: BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Doğrultusunda Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılması" başlıklı paneller üzerine konuşmalar yapılmıştır.

16 Haziran 2022 tarihinde Adana'nın Karataş ilçesindeki Tuzla Ortaokulu'nda yerel düzeydeki kurum/kuruluş temsilcilerinin katılımıyla çocuklara yönelik bir etkinlik gerçekleştirilmiştir. Yapılan etkinlikte çocuklara kıyafet ve çeşitli materyaller dağıtılmıştır.

Ayrıca bu alanda gerçekleştirilen tüm faaliyetlerle ilgili olarak ulusal ve yerel medya kanalları bilgilendirilmekte olup yapılan faaliyetlere medya tarafından katılım sağlanmaktadır. Düzenlenen etkinlikler, basılı ve görsel medya ile sosyal medyada geniş yer bulmaktadır.

İLGİLİ KURUM/KURULUS

➤ TESK

➤ 2022 Ocak – Haziran Çalışmaları

TESK bu konuda bir kamu spotu hazırlamış ilgili kurumlara onay için göndermiştir. Ancak daha önce defalarca bu konu belirtilmesine rağmen kamu spotunun yayınlanması için sonuca ulaşamamıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.2.2) Medya kuruluşlarının çocuk işçiliği ile mücadele alanında farkındalıklarının artırılması

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* Medya Kuruluşları, RTÜK, STK'lar
- c) *Süre:* Süresiz
- d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUS

➤ ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü

➤ 2022 Ocak – Haziran Çalışmaları

ÇSGB tarafından çocuk işçiliği ile mücadele alanında yürütülen tüm çalışmalar hakkında medya kuruluşlarına bilgilendirme yapılmakta olup ulusal ve yerel tüm faaliyetlere medya tarafından katılım sağlanmaktadır. Düzenlenen etkinlikler, basılı ve görsel medya ile sosyal medyada geniş yer bulmaktadır.

Çocuk hakları ve çocuk işçiliği konusunda yerel medya organlarını bilgilendirmek amacıyla Temmuz ayında Ordu ilinde yerel medya temsilcileri ile, İstanbul ilinde senaristlerle toplantılar düzenlenmiştir.

Bu kapsamda, medya mensuplarına ve senaristlere yönelik çocuk işçiliği ile mücadelede ÇSGB çalışmaları ile mevsimlik tarımda çocuk işçiliği bağlamında çocuk haklarını önceliklendiren haberciliğin imkânları konulu bilgilendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Strateji No ve Adı:

3.3 Çocuk hakları konusundaki farkındalığın artırılması

Tedbir No ve Adı:

(3.3.1) Çocuk Hakları Stratejisi içinde çocuk işçiliği ile mücadelenin öneminin vurgulanması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ASHB (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB, MEB, Diyanet İşleri Başkanlığı
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuk Hakları Komitelerinin güçlendirilmesi, bölge iller arasında bilgi ve deneyim paylaşılması amacıyla 2021 yılı bölge toplantıları yapılmış olup 2022 yılı bölge toplantılarına başlanmıştır.

81 ilimizde Çocuk Haklarına yönelik farkındalık çalışmaları yapılmakta olup bu kapsamda afiş broşür gibi materyal basımları gerçekleştirilmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(3.3.2) İl Çocuk Hakları Komitelerinde çocuk işçiliği ile mücadele konusunun özel olarak ele alınması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ASHB (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Türkiye Barolar Birliği
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Sosyal Uyum programı kapsamında Çocuk Hakları İl Çocuk Komitelerine kayıtlı Türk ve yabancı uyruklu çocuklar tarafından eğitimler, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda 2021 yılsonu itibari ile 242.689 çocuk bu etkinliklere katılım sağlamıştır.

2021 yılında 22. Ulusal Çocuk Forumu düzenlenmiş olup 2022 yılı Çocuk Forumu çalışmalarına başlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(3.3.3) Çocukların haklarına ilişkin ailelerin farkındalıklarının artırılması amacıyla eğitimler, ulusal ve yerel düzeyde kampanyalar yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ASHB (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **ASHB - Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuk Hakları İl Komiteleri 81 ilimizde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerle çocukların; aile, toplum ve kamusal yaşama katılımları için fırsatlar yaratarak, çocuk haklarına ilişkin bilinç ve duyarlılığı geliştirmeye ve çocukların her kademedeki karar alma süreçlerine katılmasına yönelik olanaklar sağlamaktadır.

Tüm bu hedefler doğrultusunda komitelerimiz; kültürel geziler, çocuk haklarına yönelik toplantı, seminerler, çocuk hakları akran eğitimleri, sanatsal faaliyetler ve sportif kurslar, yarışmalar, tanıtım stantları, çocuk hakları konusunda tanıtıcı materyal basımı ve dağıtımı (broşür, afiş vs.) özel gün ve haftalar kapsamında faaliyetler gerçekleştirmektedirler.

Tedbir No ve Adı:

(3.3.4) Çocuk hakları ihmal ve istismarı konusunda aileleri bilgilendirici çalışmalar kapsamında MEB Aile Eğitimi Programlarının yaygınlaştırılması.

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ASHB, Diyanet İşleri Başkanlığı
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **MEB - Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Verisinin güncellenmesi gerekmektedir. Modül adı 'Ailede Hukuk' olarak değiştirilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(3.3.5) Avukatların ve diğer ilgili kurumların (iş vreleri, ziraat odaları vs.) ocuk işçiliği de dahil ocuk koruma hukuku konusundaki kapasitelerinin gclendirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** Türkiye Barolar Birliği
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, Barolar, STK'lar, niversiteler, Uluslararası Kuruluşlar
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **TÜRKİYE BAROLAR BİRLİğİ**
- **2022 Ocak – Haziran alışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet yapılmamıştır.

POLİTİKA 4: SOSYAL TARAFLARIN VE TOPLUMUN KATILIMININ SAĞLANMASINA YÖNELİK ÖNLEMLER

Strateji No ve Adı:

4.1. Çocuk işçiliğini önleme hedefinin kalkınma planları, uzun vadeli ulusal planlama stratejileri gibi planlama belgelerine entegre edilmesi

Tedbir No ve Adı:

(4.1.1) Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan plan, program, ve Bakanlık koordinasyonunda yürütülen Özel İhtisas Komisyonu Raporlarında ilgili yerlerde çocuk işçiliği ile mücadele konusuna yer verilmesi ve duyarlılığın arttırılmasına katkıda bulunulması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sosyal Taraflar, STK'lar
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

11. Kalkınma Planı (2019 -2023)'nda 609 numaralı politika ve altında yer alan 4 tedbirle çocuk işçiliği ile mücadele konusuna yer verilmiştir. 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında ise çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında mevcut durum ve sorun alanlarına değinilerek 609 numaralı politika altındaki 609.3 numaralı tedbire yer verilmiştir.

12. Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarına başlanmış olup, bu çalışmalar kapsamında çocuk işçiliği ile mücadele konusuna yer verilmesi planlanmaktadır.

Tedbir No ve Adı:

(4.1.2) Kurumların strateji belgeleri ve eylem planlarında çocuk işçiliği ile mücadele konusunda hedeflerin konulmasının teşvik edilmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, STK'lar
- c) **Süre:** Süresiz

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuk işçiliğiyle mücadelede faaliyet gösteren ilgili kurum ve kuruluşların yürütmekte olduğu strateji ve eylem planlarına ilişkin toplantı ve çalışmalara katılım gerçekleştirilmekte ve söz konusu belgelerde çocuk işçiliğiyle mücadeleye ilişkin tedbirlerin yer alması sağlanmaktadır. 2018 yılının Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı ilan edilmesi kapsamında, kamu kurum ve kuruluşlarınca şimdiye kadar gerçekleştirilen çalışmalarda çocuk işçiliğiyle mücadele konusuna öncelik verilmesi hususu, ilgili Bakanlar ve sosyal tarafların başkanlarının imzaladığı Çocuk İşçiliğiyle

Mücadele Ortak Deklarasyonu ile beyan edilmiştir.

11. Kalkınma Planı (2019 -2023)'nda 609 numaralı politika ve altında yer alan 4 tedbirde çocuk işçiliği ile mücadele konusuna yer verilmiştir.

2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda ise çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında mevcut durum ve sorun alanlarına değinilerek 609 numaralı politika altındaki 609.3 numaralı tedbirde çocuk işçiliği ile mücadele konusuna yer verilmiştir.

Strateji No ve Adı:

4.2. Başarılı pilot uygulamaların, özellikle ulusal ve uluslararası kurumların ve sosyal tarafların katılımının daha geniş düzeyde sağlanması ve güçlendirilmesine ağırlık verilerek yaygınlaştırılması

Tedbir No ve Adı:

(4.2.1) Bugüne kadar yürütülen projelerden elde edilen deneyimlerin ve çıkarılan derslerin ilgili kurum/kuruluşlarca öğrenilmesi amacıyla “kullanıcı dostu rehberler” hazırlanması

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar: İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, STK'lar

c) Süre: 2022

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin bilgilendirici düzeyde hazırlanan rehberler, 81 ildeki Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerine gönderilmiştir. Ayrıca, yürütülen projelerden elde edilen deneyimler ve çıkarılan dersler, hâlihazırda resmi yollarla ilgili kurum ve kuruluşlarca paylaşılmaktadır. Kurumların söz konusu alanda toplantılar/yazışmalar yoluyla bilgilendirilmesiyle rehberlik hizmeti verilmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **TESK**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

TESK bu konuda yapılacak çalışmalara destek verecektir.

Tedbir No ve Adı:

(4.2.2) TÜRK-İŞ ve TİSK Çalışan Çocuklar Bürosu çalışmalarının örnek teşkil ederek yaygınlaştırılması ve benzeri girişimlerin özendirilmesi amacıyla desteklenmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** Sosyal Taraflar
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

81 il Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri bünyesinde kurulan Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimlerinin yerelde çocuk işçiliği ile mücadele alanında farklı kurum ve kuruluşlarca yürütülen tüm çalışmaların koordinatörü olması, bu alanda çalışan tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin güçlendirilmesi ve özellikle TÜRK-İŞ ve TİSK Çalışan Çocuklar Bürosu modelleri örnek alınarak Birimlerin sosyal taraflarla güçlü işbirlikleri geliştirmesi konusunda çalışmalar yürütülmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(4.2.3) Belediyelerce çocuk işçiliği ile mücadele alanında yapılan uygulamaların paylaşılması amacıyla tecrübe paylaşımı toplantıları yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** Türkiye Belediyeler Birliği
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Uluslararası Kuruluşlar, STK'lar

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet yapılmamıştır.

Strateji No ve Adı:

4.3. Çocuk işçiliğiyle mücadelede faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal taraflar ve sivil toplum kuruluşlarının diyalogunun artırılması

Tedbir No ve Adı:

(4.3.1) Tiyatro ve benzeri kültürel programlarda konunun işlenmesi için kurumlarla işbirliği yapılması

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* Kültür ve Turizm Bakanlığı (Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü)
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar
- c) *Süre:* Süresiz

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI- Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023) Eylem Planı kapsamında Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne ait repertuvarda eser bulunmamakta olup, repertuvar çalışmalarımız devam etmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(4.3.2) Sosyal taraflar ve STK'larla çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik programların uygulanmasında ortak toplantılar düzenlenmesi ve bilgi ve deneyimlerin paylaşılması vasıtasıyla mesleki ve sektörel işbirliğinin geliştirilmesi

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* Sosyal Taraflar, STK'lar

c) *Süre:* 2023

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuk işçiliğini önleme konusunda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile çocuk işçiliği ile mücadele konusunda işbirlikleri geliştirmek amacıyla; ortak kamu spotları ve materyaller hazırlanmakta, işbirliği kapsamında proje çalışmaları gerçekleştirilmekte olup ve seminer, konferans, çalıştay ve proje yönlendirme toplantıları vb. düzenlenmektedir.

Fındık tedarik zincirinde yer alan firmalar başta olmak üzere tedarik zincirinde çocuk işçiliğiyle mücadeleye ilişkin işbirlikleri oluşturulması adına çalışmalar yapılmıştır. Bunların dışında, çocuk işçiliğiyle mücadele için hem sektörel hem genel düzeyde ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile çocuk işçiliğine yönelik proje ve işbirliği çalışmaları devam etmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **TESK**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

TESK yürüttüğü programlarda bu konuya yönelik faaliyetler düzenlemektedir.

Tedbir No ve Adı:

(4.3.3) Çocuk işçiliğinin önlenmesi konusunda işçi-işveren sendikaları ve konfederasyonları ile meslek örgütleri ve STK'ların faaliyetlerinin desteklenmesi

a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, Meslek Kuruluşları, STK'lar

c) *Süre:* Süresiz

d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

ÇSGB tarafından, işçi-işveren sendikaları ve konfederasyonları, uluslararası kuruluşlar, meslek kuruluşları, STK'lar ve özel sektör işletmelerinin çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin faaliyetlerine proje, protokol, eğitim, çalıştay gibi tüm çalışmalar kapsamında her türlü destek verilmektedir.

Ayrıca ÇSGB tarafından yürütülen/destek verilen tüm projelerde hibe ve hizmet bileşenleri altında bahse konu kurum, kuruluşlar ve STK'larla işbirliği yapılmaktadır.

İşçi ve işveren kuruluşları, meslek kuruluşları ve alanda faaliyet gösteren STK'ların çocuk işçiliğiyle mücadele kapasitelerini artırmak amacıyla 2022-2023 yıllarında eğitim programları düzenlenecektir. Bu kapsamda eğitim-ihyaç analizi çalışması gerçekleştirilmiş, eğitimciler belirlenmiş ve eğitim modülleri hazırlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(4.3.4) Çocuk hakları alanında çalışan STK'lar ve sosyal taraflar ile çocuk işçiliğinin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik çalışmalar yapılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Meslek Kuruluşları, Sosyal Taraflar, STK'lar
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Türkiye'de Temel Hak Reformlarının Desteklenmesi kapsamında hazırlanan ve IPA fonları ile finanse edilen "Türkiye'deki Çocuk Haklarının Desteklenmesi Projesi" Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB), Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü işbirliğinde 19.11.2021 tarihinde uygulamaya girmiştir.

Proje ile Ulusal Çocuk Hakları Stratejisi ve Eylem Planı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Çocuk Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Hakkında Avrupa Birliği Kılavuzuna uygun olarak Türkiye'de çocuk yararına bütünsel haklara dayalı politikaların uygulanmasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın desteklenmesi, çocuklar için sosyal hizmet standartlarını iyileştirilmesi ve çocuk işçiliği ile mücadele edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, kamu kurumları, sosyal ortaklar ve STK'lar arasındaki çocuk bakımı ve çocuk işçiliği ile mücadele alanındaki işbirliğinin geliştirilmesi bir alt faaliyet olarak belirlenmiştir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Aile ve Dini Rehberlik Büroları/Merkezlerinde sunduğu aileye yönelik hizmetleri ile sosyal hizmet kurumlarında sunulan manevi danışmanlığın verimliliğini arttırmak amacıyla Aile ve Dini Rehberlik Büro/Merkezlerinde görevli olanlar ve sosyal hizmet Kurumlarında dinî rehberlik hizmeti sunan personele yönelik 20-24 Mart 2022 tarihleri arasında Antalya/Manavgat'ta yapılan “Aile ve Dini Rehberlik Bürolarında Görev Yapan Personele Yönelik Hizmet İçi Eğitim Semineri” ne 473 din görevlisi katılmıştır. Seminer programında; Çocuk Hakları, Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesine ilişkin konular yer almıştır.

1 Ocak-30 Haziran 2022 tarihleri arasında Çocuk Hakları konulu 1913, Çocuk İşçiliği konulu 56, Çocuğun Eğitim Hakkı konulu 1172 olmak üzere 3141 vaaz verilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(4.3.5) Çocuk işçiliğiyle mücadelede faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal taraflar ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla bir komisyon oluşturularak düzenli toplantılar gerçekleştirilmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sosyal Taraflar, Meslek Kuruluşları, STK'lar
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Ülkemizde çocuk işçiliği ile mücadele alanında aktif rol oynayan kamu kurum ve kuruluşları, sosyal taraflar ve STK'ların yaptıkları çalışmaların paylaşılması, karşılıklı etkileşim ve diyalogun artırılması, işbirliğinin geliştirilmesi amaçlarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri özelinde genel/sektörel bazda işbirlikleri ve çevrimiçi toplantılar gerçekleştirilmektedir.

“Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi” Projesi kapsamında saha faaliyetlerinin bütünsel olarak izlenmesini kolaylaştıracak hedef illerdeki eğitim koordinatörlerinin katılımıyla düzenli koordinasyon toplantıları yapılmaktadır. Hedef illerde saha faaliyetlerine katılacak öğretmenleri, dil kolaylaştırıcıları, sosyal danışmanları, eğitim koordinatörlerini, Çocuk İşçiliği ile Mücadele Birimi personelini hedefleyen oryantasyon toplantıları yapılmaktadır.

Bunun yanı sıra, ilgili kurumlardan temsilcilerin katılımı ile paydaş saha ziyaretleri yapılmaktadır. Saha düzeyinde işbirliği ve koordinasyonu sağlamak için proje ekibinin yanı sıra diğer ilgili kurum temsilcilerinin de katılımıyla, saha faaliyetlerinin planlanması ve işbirliğinin sağlanması amacıyla Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında mevsimlik tarım işçiliğinin yoğun olduğu illerde ilgili il müdürleri ve mülki idare amirlerine ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **TESK**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

TESK bu alanda işbirliğine hazırdır.

POLİTİKA 5 - EĞİTİM VE İYİLEŞTİRMEYE YÖNELİK ÖNLEMLER

Strateji No ve Adı:

5.1. Çocuk işçiliğini önlemeye yönelik politikalarla eğitim politikaları arasında uyumu sağlamak amacıyla çocuk işçiliği ile ilgili konuların eğitim politikalarına ve programlarına entegre edilmesi

Tedbir No ve Adı:

(5.1.1) Maarif müfettişleri, öğretmenler, il ve ilçe müdürleri ve idarecilerin çocuk işçiliği ile mücadele konusunda hizmet içi eğitim yoluyla bilgilendirilmelerinin ve eğitim almalarının sağlanması

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* MEB (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü)
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇSGB
- c) *Süre:* 2023
- d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- MEB- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
- 2022 Ocak – Haziran Çalışmaları

16-17 Nisan 2022 tarihlerinde Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) üzerinden "Çocuk İşçiliği ve Eğitim Semineri" başlıklı eğitim gerçekleştirilmiş olup 65.332 öğretmenimiz eğitim almıştır.

Tedbir No ve Adı:

(5.1.2) Okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi

- a) *Sorumlu Kurum/Kuruluş:* MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) *İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:* ÇSGB, ASHB
- c) *Süre:* 2023
- d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- MEB- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü
- 2022 Ocak – Haziran Çalışmaları

Tüm resmi okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim hizmeti ücretsiz olarak verilmektedir.

· Çeşitli nedenlerle kurum temelli modelleri erişimde güçlük çeken çocuklar için alternatif hizmet sunum modelleri geliştirilmiştir. Özellikle öğrencinin değil öğretmenin taşınmasını temel alan gezici öğretmen modeli ve sadece okul öncesi eğitim çağındaki çocukların bir merkeze taşındığı taşıma merkezi ana sınıfı modeli uygulanmaktadır.

· Velilerin çocuklarının tüm gün okulda kalması taleplerini karşılamak için çocuk kulüpleri uygulamaları yaygınlaştırılmıştır.

· Okul öncesi eğitime devam edemeyen şartları elverişsiz ailelerin çocuklarına içerisinde 52 farklı eğitim materyalinin yer aldığı “Benim Oyun Sandığım Seti” hazırlanmış ve 13.700 çocuğa ulaştırılmıştır.

· Derslik ihtiyacı olup arsa temini sorunu yaşanan yerleşim yerlerinde 338 adet 2 derslikli taşınabilir ana sınıfı, 150 adet prefabrik ana sınıfı yapılmış böylece 97.600 çocuğun okul öncesi eğitim alabileceği kapasite oluşturulmuştur.

· Covid-19 döneminde çocukların okul öncesi eğitimine destek olmak amacıyla 492 bölümlük TRT EBA Anaokulu programı hazırlanmıştır.

· Erken Çocukluk Eğitimi Takvimi, 60 Gün Yaz Programı Etkinlik Kitabı hazırlanarak tüm okul öncesi çağı çocukların kullanımına sunulmuştur.

· Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile protokol imzalanmış olup sosyal yardım alan ailelerin çocuklarının eğitim aldığı okul öncesi eğitim kurumlarına toplam 500 milyon TL maddi destek sağlanacaktır.

· Şartları elverişsiz yerleşim yerlerinde yaşayan okul öncesi çağıdaki çocuklara bir öğünlük beslenme desteği verilmektedir.

· Bir sonraki yıl ilkökula başlayacak olup okul öncesi eğitim almamış çocuklara yönelik yaz eğitimi programı düzenlenerek çocuklara materyal, kırtasiye, beslenme ve servis desteği verilmektedir.

· Her yıl düzenli olarak okul öncesi eğitimde dezavantajlı yerleşim yerindeki çocukların kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamak üzere il/ilçe kalkınmışlık düzeyleri dikkate alınarak tüm il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine kırtasiye ödeneği gönderilmektedir.

· Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik olarak “MEB Öğretmenler İçin Etkinlik Kitabı” ve bu kurumlara devam eden çocuklara yönelik olarak da “El Ele Okul Öncesi Eğitime 1-2-3” eğitim materyalleri öğretmen ve öğrencilere ücretsiz dağıtılmıştır.

· 2020 yılı içinde COVID-19 salgını sürecinde okul öncesi eğitim kurumlarının ve okul öncesi çocuklarının gelişiminin desteklenmesi amacıyla “Bir Şeyden Çok Şey” ve “İlk Arkadaşım” kitabı ve kalem setlerinden oluşan materyaller okula erişimi zor olan kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan ailelerin çocuklarına ulaştırılmıştır.

· 365 Gün Öykü Projesi kapsamında 53 yeni öykü kitabı geliştirilmiş, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen 38 öykü kitabı ve sınıf kitaplığı ile birlikte tüm sınıflara ulaştırılmaya başlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(5.1.3) 2018 yılının “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı” ilan edilmesi

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

b) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar: ASHB, MEB

c) Süre: 2018 (Tedbir tamamlanmıştır.)

Çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarımıza katkı sağlanması amacıyla 2018 yılının Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı ilan edilmesine ilişkin 2018/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi 20 Şubat 2018 tarihli ve 30338 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda, toplumun çocuk işçiliği ile mücadele konusunda duyarlılığının artırılması ve Ulusal Programın politika ve hedeflerine en üst düzeyde katkı sağlanması amacıyla “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ortak Deklarasyonu” imzalanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(5.1.4) İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının okula devamını sağlamak üzere taşınabilir eğitim sisteminin ve mobil/prefabrik okulların yaygınlaştırılması ve alternatif uygulamaların geliştirilmesi

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)

b) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)

c) Süre: 2023

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **MEB- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi kapsamında fiziksel alan ihtiyacı olan yoğun nüfuslu bölgelerde tüm çocukların erken çocukluk eğitimine erişimlerini sağlamak için 26 pilot ilde 300 adet iki derslikli konteyner ana sınıfları kurulmaktadır. Proje kapsamında Mevsimlik Tarım İşçiliğinin yoğun olduğu Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, İzmir, Konya, Manisa, Mardin ve Şanlıurfa illeri de bulunmaktadır.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ.

- **STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Söz konusu faaliyet kapsamında Başkanlığımıza spesifik bir talep gelmemiş olup, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yürütülen Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi (METİP) projesine 2022 Yılı Yatırım Programı ile 22.000.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Proje kapsamında illerden gelecek ve mevsimlik gezici tarım işçilerinin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine (eğitime yönelik faaliyetler de dahil olmak üzere) dair projeler desteklenmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(5.1.5) Çalışan ve eğitimden yararlanamayan çocuklarının gelişim alanlarını yetiştirici eğitim programlarının hazırlanarak uygulanması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ASHB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **MEB- Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

2020-2021 eğitim öğretim yılında pandemi koşulları nedeni ile 3. sınıflara uygulanamayan program, 2021-2022 eğitim öğretim yılında 3. sınıflarla birlikte 4. sınıflara da uygulanarak akranlarından çeşitli nedenlerle geri kalan öğrencilerin akademik yönden desteklenmesini sağlamaktadır.

Tedbir No ve Adı:

(5.1.6) Çocuklar için yaz kampları düzenlenmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** GSB (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **GSB- Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Gençlik kampları gençlerin serbest zamanlarını çeşitli sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle değerlendirmelerini sağlamak amacıyla hizmet vermektedir. 12-25 yaş grupları için düzenlenen gençlik kamplarından katılım sağlayan tüm gençlerimiz ücretsiz faydalanmaktadır. 1 Ocak 2022 - 30 Haziran 2022 tarihleri arasında gençlik kamplarından 58.190 genç yararlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(5.1.7) Eğitime devam ettiği halde çeşitli nedenlerle kazanımları edinme açısından akranlarından geri kalan öğrencilere yönelik telafi eğitimlerinin planlanması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** MEB (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** STK'lar
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **MEB - Temel Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

2020-2021 eğitim öğretim yılında pandemi koşulları nedeni ile 3. sınıflara uygulanamayan program, 2021-2022 eğitim öğretim yılında 3. sınıflarla birlikte 4. sınıflara da uygulanarak akranlarından çeşitli nedenlerle geri kalan öğrencilerin akademik yönden desteklenmesini sağlamaktadır.

Strateji No ve Adı:

5.2. Çalışan çocukların mesleki eğitime yönlendirilmesinin sağlanması

Tedbir No ve Adı:

(5.2.1) Çalışma riski altındaki çocukların mesleki eğitime erişim imkânlarının güçlendirilmesi ve çalışan çocukların mesleki eğitime yönlendirilmesi doğrultusunda çalışmalar yapılması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** MEB (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** Mahalli İdareler, Meslek Kuruluşları, Sosyal Taraflar
- c) **Süre:** 2023 (Tedbir tamamlanmıştır.)

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **MEB - Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Mesleki Eğitime Kazandırma Programı (MEK) ile 14-17 yaşları arasında temel eğitimlerini tamamladıktan sonra farklı sebeplerle eğitimlerine devam edememiş çocuklarıyla birlikte Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmış ve geçici koruma altında bulunan Suriye ve diğer yabancı uyruklu çocukların Mesleki Eğitim Merkezlerine yönlendirilmeleri yapılarak, Mesleki Eğitim Merkezleri (MEM) aracılığıyla eğitimlerine devam etmeleri, eğitimlerinin sonunda Kalfalık/Ustalık belgelerine erişmeleri ve fark derslerini vererek lise diploması almaları için çalışmalar yapılmıştır.

SEGEP ve MEM Koordinatör-Rehber öğretmenlerinden oluşan Kalfalık/Ustalık Eğitimleri Yoluyla Sosyal ve Ekonomik Uyumun Sağlanması Saha Eğitim Ekipleri aile ve işyeri ziyaretleri gerçekleştirerek her yaştaki eğitim dışı kalmış çocukları tespit ederek MEM lere ve diğer okullara yönlendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(5.2.2) Mesleki eğitime yönlendirilen çocuklara yönelik burs ve diğer destek mekanizmalarının geliştirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** MEB (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ASHB, Meslek Kuruluşları
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **MEB - Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Millî Eğitim Bakanlığının bursluluk sınavına girerek başarı elde eden öğrencilere MEB tarafından burs desteği sağlanmaktadır. Ayrıca ÇSGB ile sektörler arasında yapılan protokoller, ulusal ve uluslararası projeler kapsamında da öğrencilerimize burs imkanı sağlanmaktadır.

Tedbir No ve Adı:

(5.2.3) Mesleki Eğitim Merkezleri tarafından verilen eğitimin kalitesi ve kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalar yapılması ve çalışan çocukların çıraklık eğitimine erişimlerinin kolaylaştırılması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** MEB (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB, Ticaret Bakanlığı, Sosyal Taraflar, Meslek Kuruluşları
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **MEB - Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü**
➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Mesleki Eğitimi Tanıtma ve Yaygınlaştırma Projesi (METYAP) başlatılmış olup 50 ildeki TESK ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)’ne bağlı oda temsilcileri, Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri, Sektör Temsilcileri, Mesleki Eğitim Merkezi programı uygulayan okul ve kurumların yöneticilerine mesleki eğitimdeki yeni gelişmeler ve bu gelişmelerin işletmeler açısından faydaları hakkında bilgilendirme yapılmaktadır. Mesleki Eğitimin Tanıtılması, Mesleki Eğitime Yönlendirme ve Rehberlik çalışmalarına devam edilmektedir.

UNICEF Türkiye temsilciği ile Ülkemiz arasında imzalanan 2021-2025 Ülke Programına dâhil edilen “MEB-UNICEF İşbirliği Çalışma Planı” kapsamında yürütülen Mesleki Eğitime Kazandırma Programı (MEK) 01 Eylül 2020 tarihinden itibaren uygulanmaktadır. MEK Programı ile 14-17 yaşları arasında temel eğitimlerini tamamladıktan sonra farklı sebeplerle eğitimlerine devam edememiş çocukların Mesleki Eğitim Merkezlerine kazandırılması amaçlanmaktadır. Program Türk vatandaşı çocuklar ile birlikte ülkelerinde çıkan çatışma ortamı nedeniyle Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmış ve geçici koruma altında bulunan Suriyeli ve diğer ülke vatandaşı çocukları hedeflemektedir. Ev ziyareti, işyeri ziyaret yapılarak bu çocukların ve MEM’lere kayıt olmadan işletmelerde çalışan çocuk işçilerin MEK ekipleri tarafından tespit edilerek eğitim sistemine kazandırılmaları yoluyla çocuk işçiliği ile mücadele çalışmalarına da katkı verilmektedir.

Çıraklık eğitimi ve mesleki eğitimi tanıtmak ve öğrencileri yönlendirmek üzere tanıtım afişleri, broşürler, spot filmler, billboardlar hazırlanmıştır. Aşağıdaki adreslerden ulaşılabilir.

2022 göstergesi 522.922 (öğrenci sayısı) <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-egitim>

POLİTİKA 6: YOKSULLUĞU GİDERİCİ ÖNLEMLER

Strateji No ve Adı:

6.1. Çocuk işçilerin ailelerinin temel hizmetlere erişimi ile gelir ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik önlemler alınması

Tedbir No ve Adı:

(6.1.1) Mevsimlik tarım göçü veren illerde tarımda istihdam olanaklarının artırılması, gelir alanlarının yaratılması, emek yoğun üretime dayalı işletmelerin desteklenmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** TOB (Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, KOSGEB, İŞKUR, Üniversiteler, STK'lar
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUS:

- **TOB - Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

İllerdeki tarım istihdam olanaklarının artırılması adına mesleki yeterlilik ve bilgi kazandırma amacıyla; ağaç budama, arıcılık, sürü yöneticiliği, süt hijyeni gibi konularda tarımsal ve hayvansal faaliyetlere yönelik kurslar düzenlenmiştir. Bu konularda Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlükleri bünyesinde çeşitli projeler uygulanmakta ve hibe destekleri verilmektedir. Çocuk İşçiliğinin azaltılması ve ortaya çıkmasını önlemek adına, birim alandan daha fazla verim elde edilmesi, maliyetlerin düşürülmesi ve kırsal alandaki gelir düzeyinin arttırılarak yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmüştür.

İLGİLİ KURUM/KURULUS

- **KOSGEB**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

KOSGEB hizmet ve desteklerinden yararlanacak işletmelere ilişkin sektörel ve bölgesel önceliklerin belirlenmesi yetkisi Bakanlar Kurulu'ndadır. 18.09.2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı" ile hangi sektörlerdeki

işletmelerin KOSGEB Destekleri'nden yararlanabileceği belirlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu eylemlerin ilgili olduğu tarım sektörü, mezkur Bakanlar Kurulu kararına göre KOSGEB tarafından desteklenmeyen sektörler arasında yer almaktadır. Bu sebeple, KOSGEB, söz konusu eylemlerde işbirliği yapılacak kurumlar arasından çıkarılmasının uygun olacağını değerlendirmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(6.1.2) Eğitim politikalarında çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında yoksul ailelere yönelik eğitime katılımı artırıcı destek ve teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ASHB (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUS

- **ASHB - Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuklarını düzenli okula göndermeleri karşılığında yoksul kişilerin (yabancı uyruklularda dahil olmak üzere) Şartlı Nakit Transferi Yardım Programından yararlanmasına devam edilecektir. Bunun yanında Avrupa Birliği, İstihdam ve Sosyal Politikalar 2014-2020 Sektörel Operasyonel Programı (IPA-II) kapsamında Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen, ""Türkiye'deki Şartlı Eğitim Yardımı Programının Lise Devam Oranları Üzerine Etkisinin Artırılması II"" Projesi ile lise çağındaki eğitim desteğine ihtiyaç duyan hanelerde yaşayan çocuklarının erken okul terk oranlarının sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleriyle önlenmesi amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında şartlı eğitim yardımı fayda sahibi 386.311 lise öğrencisi için 2019-2020 eğitim öğretim döneminde doğrudan hibe desteği sağlanmıştır. Fayda sahiplerinin okulu erken bırakma riskleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkisinin olması öngörülen aktif önlemler ve problemleri bilimsel yöntemlerle inceleyen; eğitim, danışmanlık, rehberlik, anket, çalıştay, etki değerlendirme çalışmaları gibi aktivitelerin gerçekleştirileceği hizmet bileşeni aşamasına geçilmiş olup, literatür taraması çalışmayı gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında, farkındalığı artırmaya yönelik sosyal medya hesapları ve web sitesi açılmıştır. Bunun yanı sıra araştırma ekibi tarafından sahada ilgili kamu kurumları ile başlangıç görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Etki analizi kapsamında taslak metodoloji hazırlanmış olup, sahada anket çalışmaları başlatılacaktır. İlerleyen süreçte Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte öğretmenlere yönelik eğitim faaliyetleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfı personeline yönelik eğitimler, saha çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ayrıca toplumsal farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları kapsamında

medya organları aracılığıyla hanelere ve işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlara yönelik olarak bilgilendirici faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tedbir No ve Adı:

(6.1.3) Mevsimlik tarım işçilerinin gittikleri/göç ettikleri yerdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ÇSGB (Çalışma Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** Sağlık Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TOB
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ÇSGB - Çalışma Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

ÇSGB tarafından hazırlanarak 2017 yılında yürürlüğe giren 2017/6 sayılı “Mevsimlik Tarım İşçileri” konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında Mevsimlik Tarım İşçileri Projesi (METİP) hayata geçirilmiştir. ÇSGB koordinatörlüğünde yürütülen söz konusu Genelge ile mevsimlik tarım işçisi vatandaşlarımızın ve ailelerinin yaşadıkları sorunların giderilmesi için ilgili kurumların görev ve sorumlulukları belirlenmiş, il düzeyinde alınacak tedbirlere yönelik çalışmaların ise valilerin gözetim ve denetiminde yürütüleceği öngörülmüştür.

Bu kapsamda, her yıl Valilikler tarafından eylem planı hazırlamakta, ÇSGB tarafından bütçe imkânları ölçüsünde kaynak tahsisi yapılmaktadır. Mevcut durumda 22 ilde mevsimlik tarım işçileri ve aileleri için elektrik ve su altyapısı olan yerleşim alanları kurulmakta ve eğitim, sağlık vb. faaliyetlerine ilişkin faaliyetler yürütülmektedir.

Genelge kapsamında kurulan "Mevsimlik Tarım İşçileri Bilgi Sistemi (e-METİP) ile Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından toplanan bilgiler doğrultusunda mevsimlik tarım işçilerine ilişkin sayısal verilerin elde edebilmesi ve ülkemizin mevsimlik göç haritasının oluşturulması sağlanmıştır. Ayrıca sistem kapsamında MEB ve Sağlık Bakanlığı ile de entegrasyon çalışmaları gerçekleştirilmiş olup sistem üzerinden mevsimlik tarım işçilerinin sağlık durumlarına ilişkin bilgiler ile çocuklarının okul kayıt durumları takip edilebilmektedir. Mevcut durumda sisteme yeni modüllerin eklenmesi ve sistemin geliştirilmesi amacıyla İŞKUR, ASHB, Sağlık Bakanlığı, MEB ve TZOB ile görüşmeler/teknik çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca, hem mevsimlik tarımda çocuk işçiliği ile mücadele edilmesi hem de mevsimlik tarımda çalışanların çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik olarak ÇSGB tarafından uluslararası kuruluşlar, STK’lar ve özel sektör işbirlikleri ile gerek uluslararası gerek ulusal kaynaklarla birçok proje çalışmaları yürütülmektedir.

Bu projeler arasında yer alan, “Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi” Projesi kapsamında, mevsimlik tarım işçiliğinin yoğun olduğu göç alan ve göç veren 16 ilde mevsimlik tarım işçileri ve ailelerinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla, yenileme, yeni alan oluşturma ve temel ihtiyaçların karşılanması faaliyetleri yürütülmektedir.

Söz konusu proje kapsamında; mevcut METİP ve geçici yerleşim alanlarının yenilenmesi ve yeni geçici yerleşim alanları oluşturulması faaliyeti kapsamında 2023 yılının sonuna kadar 11 ilde yenileme ve yeni alan oluşturma çalışmaları yapılacak olup bu kapsamda çalışmalar yürütülmektedir.

METİP ve yeni geçici yerleşim alanlarının belirtildiği şekilde faaliyete geçmesi için hazırlık ve yenileme çalışmaları için gerekli ihtiyaç analizi çalışmaları yürütülmektedir.

Ayrıca, ÇSGB, saha uygulama ortakları ve ilgili yerel makamlarla işbirliği içinde sosyal ve eğitimsel faaliyetlerin uygulanması için hedef alanların ihtiyaçlarını belirlemek üzere hedef illerde saha ziyaretleri gerçekleştirilmektedir.

Strateji No ve Adı:

6.2 Tek ebeveynli aileler başta olmak üzere tüm özel politika gerektiren gruplara (çalışan çocuklar, kent yoksulları, kadınlar, göçerler, engelliler, göçmen çocukları vb.) ve çocuğu çalışmak zorunda olan veya çalışma riski bulunan ailelere gelir yaratıcı, yoksulluğu azaltıcı etkinliklerde ve finansman kaynaklarına ulaşmada öncelik tanınması

Tedbir No ve Adı:

(6.2.1) Küçük ve orta ölçekli bir girişim çerçevesinde kendi işini kurarak çocuğunu çalışma hayatından çekme kararında olan ailelere gerekli danışmanlık hizmetinin öncelikli olarak sağlanması

a) Sorumlu Kurum/Kuruluş: ASHB (Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü)

b) İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar: TOB, İŞKUR, KOSGEB, STK’lar

c) Süre: 2023

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

➤ **ASHB - Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü**

➤ **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Ailelerin gelirlerinin artırılması ve istihdamı konusunda ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilmiş çocuk işçi ailesinin sayısı 854'tür.

Ailelerin gelirlerinin artırılması ve istihdamı konusunda ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirilmiş çocuk işçi ailesinin sayısı 877'dir.

Tedbir No ve Adı:

(6.2.2) Kırsal kesimde yaşayan nüfusun çalışma verimliliğini artıracak ve tarımsal üretim işleme ve değerlendirmeye ilişkin mesleki yönlendirme programlarına ve projelere ağırlık verilmesi

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** TOB (Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** KOSGEB, Kalkınma Ajansları, İŞKUR
- c) **Süre:** 2023
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **TOB - Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Kırsal kesimde yaşayan kadınların daha aktif rol almalarını sağlamak ve kırsaldaki kadının ekonomik ve sosyal konumunu iyileştirmek ve güçlendirmek amacıyla çiftçi toplantıları, hane ziyaretleri, çeşitli eğitimler verilmekte ve çeşitli projeler uygulanmaktadır. Kadın kooperatifleri kurulması için kooperatifçilik konusunda toplantılar yapılmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB), Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı tarafından desteklenen projeler kapsamında kadın çiftçilerin sosyo-ekonomik yönden güçlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, bilgilendirme çalışmaları yürütülmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **KOSGEB**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

KOSGEB hizmet ve desteklerinden yararlanacak işletmelere ilişkin sektörel ve bölgesel önceliklerin belirlenmesi yetkisi Bakanlar Kurulu'ndadır. 18.09.2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı" ile hangi sektörlerdeki işletmelerin KOSGEB Destekleri'nden yararlanabileceği belirlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu eylemlerin ilgili olduğu tarım sektörü, mezkur Bakanlar Kurulu kararına göre KOSGEB tarafından desteklenmeyen sektörler arasında yer almaktadır. Bu sebeple, KOSGEB, söz konusu eylemlerde işbirliği yapılacak kurumlar arasından çıkarılmasının uygun olacağını değerlendirmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(6.2.3) Sosyal yardım alanların mesleki eğitim programlarına erişim ve iş bulma olanaklarının yaygınlaştırılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** İŞKUR
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB, ASHB, MEB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **İŞKUR**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından sosyal yardım alan kişilerin bildirilmeleri sonrasında Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından aktif işgücü hizmetlerinden faydalanmaları sağlanarak istihdam edilebilirliklerinin artırılması kapsamında açık iş ilanları gönderilmekte ve işe yerleştirilmeleri sağlanmakta, kurum hizmetleri hakkında bilgilendirilmeleri yapılmaktadır. Afyonkarahisar ilinde sosyal yardım alan 335 kişiye danışmanlık hizmeti verilmiştir. Aydın ilinde sosyal yardım alan 165 kişi özel sektörde işe yerleştirilmiştir. Bartın ilinde sosyal yardım alan 21 kişi aktif işgücü hizmetlerinden yararlandırılmıştır. Bilecik ilinde sosyal yardım alan 27 kişi, Burdur ilinde 14 kişinin işe yerleştirilmesi yapılmıştır. Çorum ilinde sosyal yardım alan 15 - 19 yaş arası 112 katılımcı İş Başı Eğitim Programlarından yararlandırılmıştır. Erzincan ilinde, sosyal yardım alan 8 kişi aktif işgücü hizmetlerinden yararlandırılmıştır. Kocaeli ilinde sosyal yardım alan 246 kişi işe yerleştirilmiştir. Mersin ilinde 2022 yılında 495 sosyal yardım yararlanıcısının işe yerleştirilmesi hedeflenmiş olup ilk 6 aylık dönemde 333 kişinin işe yerleştirmesi yapılmış ve 3 kişi mesleki eğitim kurslarından faydalanmıştır. Şırnak ilinde 249 kişi işe yerleştirilmiştir. Tekirdağ ilinde 152 kişiye mesleki eğitim programlarından yararlandırılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(6.2.4) Tarım alanında mesleki becerilerinin geliştirilmesine yönelik program olanaklarının yaygınlaştırılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** İŞKUR

b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** MEB, TOB, KOSGEB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Ajansları, Meslek Kuruluşları, Sosyal Taraflar

c) **Süre:** Süresiz

d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **İŞKUR- Aktif İşgücü Hizmetleri Dairesi Başkanlığı**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Tarım alanında mesleki becerilerin geliştirilmesine yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak çeşitli eğitimler (sebze yetiştiricisi kursu, yumuşak çekirdekli meyve yetiştiricisi kursu, arıcılık kursu, çilek yetiştiriciliği kursu vb) verilmiş ve bu alanda çeşitli projeler yürütülmektedir.

İLGİLİ KURUM/KURULUŞ

- **KOSGEB**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

KOSGEB hizmet ve desteklerinden yararlanacak işletmelere ilişkin sektörel ve bölgesel önceliklerin belirlenmesi yetkisi Bakanlar Kurulu'ndadır. 18.09.2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı" ile hangi sektörlerdeki işletmelerin KOSGEB Destekleri'nden yararlanabileceği belirlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu eylemlerin ilgili olduğu tarım sektörü, mezkur Bakanlar Kurulu kararına göre KOSGEB tarafından desteklenmeyen sektörler arasında yer almaktadır. Bu sebeple, KOSGEB, söz konusu eylemlerde işbirliği yapılacak kurumlar arasından çıkarılmasının uygun olacağını değerlendirmektedir.

POLİTİKA 7 - SOSYAL KORUMA VE SOSYAL GÜVENLİK AĞININ GENİŞLETİLMESİNE YÖNELİK ÖNLEMLER

Strateji No ve Adı:

7.1. Sosyal hizmet ve sosyal yardımların ihtiyaç içinde olanlara etkin ve sürekli olarak ulaştırılması

Tedbir No ve Adı:

(7.1.1) Sosyal yardımlara ve sosyal hizmetlere ilişkin tanıtıcı materyallerin oluşturulması ve okul müdürleri ile paylaşılması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ASHB (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** MEB, ASHB (Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, ASHB (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Sosyal yardım faaliyetlerini tanıtıcı materyaller oluşturulmuş olup söz konusu broşürler, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün resmi internet sayfasında yayınlanmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(7.1.2) Sosyal yardım sağlayan kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve STK'ların katkılarının alınması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ASHB (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** Mahalli İdareler, STK'lar
- c) **Süre:** Süresiz
- d) **Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler**

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

13 Eylül 2014 tarih ve 29118 sayılı Sosyal Yardım Verilerinin Kaydedilmesi ve Paylaşılmasına İlişkin Yönetmelik kapsamında Kamu Kurum ve Kuruluşları, Türk Kızılayı ve Yerel Yönetimlerle sosyal yardım alanında mükerrerliklerin önlenmesi ve tüm kamu sosyal yardımlarının tek merkezden izlenebilmesi amacıyla yapılan çalışmalar tamamlanmıştır. Bu kapsamda son olarak yerel yönetimlerle veri paylaşımı kapsamında İçişleri Bakanlığınca hayata geçirilen tüm belediyelerin erişimine açılacak olan e-Belediye Sistemi ile Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin entegrasyonuna ilişkin 27.06.2018 tarihli ve 2018/3 Sayılı Sosyal Yardım Veri Paylaşım Kurulu kararı alınmış ve söz konusu karar doğrultusunda 27.06.2018 tarihinde İçişleri Bakanlığı ile ASHB arasında veri paylaşımına ilişkin protokol imzalanmıştır. Söz konusu protokol doğrultusunda İçişleri Bakanlığı ile ASHB Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü arasında yürütülen teknik çalışmalar tamamlanarak e-Belediye Sistemi ile Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin entegrasyonu ile karşılıklı veri paylaşımına geçilmiştir.

Tedbir No ve Adı:

(7.1.3) Çocuklara yönelik sosyal yardım programlarının kapsamının ve etkinliğinin artırılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ASHB (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

2021 yılı, Aralık ayı itibarıyla 140275 kişiye Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) ödemesi yapılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(7.1.4) ASHB yetkisi altındaki Aile ve Sosyal Destek Programlarının (ASDEP) çocuk işçiliği ile mücadeleye duyarlı hale getirilmesi ve kapasitesinin artırılması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ASHB (Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB
- c) ***Süre:*** Süresiz

d) Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB – Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

ASDEP görevlilerince 11.617 çocuk ve ailesine yönelik saha çalışması yapılmıştır.

Tedbir No ve Adı:

(7.1.5) Sosyal yardımlara ve danışmanlık hizmetlerini de içeren sosyal hizmetlere ilişkin uygulamaların çocuk işçiliğini de önlemeye katkı verecek şekilde yaygınlaştırılması

- a) **Sorumlu Kurum/Kuruluş:** ASHB (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü)
- b) **İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:** ÇSGB
- c) **Süre:** Süresiz
- d) *Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:*

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Çocuklarını düzenli okula göndermeleri karşılığında yoksul kişilerin (yabancı uyruklularda dahil olmak üzere) Şartlı Nakit Transferi Yardım Programından yararlanmasına devam edilecektir. Bunun yanında Avrupa Birliği, İstihdam ve Sosyal Politikalar 2014-2020 Sektörel Operasyonel Programı (IPA-II) kapsamında Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen, "Türkiye'deki Şartlı Eğitim Yardımı Programının Lise Devam Oranları Üzerine Etkisinin Artırılması II" Projesi ile lise çağındaki eğitim desteğine ihtiyaç duyan hanelerde yaşayan çocuklarının erken okul terk oranlarının sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleriyle önlenmesi amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında şartlı eğitim yardımı fayda sahibi 386.311 lise öğrencisi için 2019-2020 eğitim öğretim döneminde doğrudan hibe desteği sağlanmıştır. Fayda sahiplerinin okulu erken bırakma riskleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkisinin olması öngörülen aktif önlemler ve problemleri bilimsel yöntemlerle inceleyen; eğitim, danışmanlık, rehberlik, anket, çalıştay, etki değerlendirme çalışmaları gibi aktivitelerin gerçekleştirileceği hizmet bileşeni aşamasına geçilmiş olup, literatür taraması çalışmayı gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında, farkındalığı artırmaya yönelik sosyal medya hesapları ve web sitesi açılmıştır. Bunun yanı sıra araştırma ekibi tarafından sahada ilgili kamu kurumları ile başlangıç görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Etki analizi kapsamında taslak metodoloji hazırlanmış olup, sahada anket çalışmaları başlatılacaktır.

İlerleyen süreçte Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte öğretmenlere yönelik eğitim faaliyetleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı personeline yönelik eğitimler, saha çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ayrıca toplumsal farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları kapsamında medya organları aracılığıyla hanelere ve işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlara yönelik olarak bilgilendirici faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tedbir No ve Adı:

(7.1.6) Fiziksel, psikolojik risklerden etkilenmiş çocukların taşra teşkilatı aracılığıyla desteklenmesi

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ASHB (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB, Sağlık Bakanlığı, GSB
- c) ***Süre:*** 2023
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

ASHB tarafından çocuklarımızın sağlıklı gelişimlerini desteklemek, onları önlenebilir risklerden koruyarak, refah içinde yaşamalarını sağlamak amacıyla koruyucu ve önleyici hizmetlere ağırlık verilmektedir. Bu amaçla ASHB il müdürlüklerinde oluşturulan Mobil Ekiple farklı risk gruplarındaki çocuklarımızı korumaya yönelik tespit ve müdahale çalışmalarının yanı sıra izleme faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda alan taramaları, çocuklarla mesleki çalışmalar, hane ziyaretleri, ailelere yönelik rehberlik faaliyetleri, eğitim kurumları ziyaretleri gerçekleştirilmektedir.

Tedbir No ve Adı:

(7.1.7) Koruyucu ve önleyici hizmetler kapsamında, çalışan/çalışma riski altındaki çocukların ailelerinin psikososyal destek farkındalıklarının geliştirilmesi.

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** ASHB (Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** MEB, Sağlık Bakanlığı, Kızılay
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **ASHB - Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Bu dönemde herhangi bir faaliyet yapılmamıştır.

Strateji No ve Adı:

7.2. Çocukların kaliteli sağlık hizmetlerine ulaşmalarının sağlanması

Tedbir No ve Adı:

(7.2.1) Çocukların yaşadığı/çalıştığı yerlerde, yerinde koruyucu sağlık hizmetlerinin toplum sağlığı merkezi ve bağlı birimleri tarafından verilmesi, aile hekimine kaydı olmayan çocukların hekimliklere kayıtlarının sağlanması

- a) ***Sorumlu Kurum/Kuruluş:*** Sağlık Bakanlığı (Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü)
- b) ***İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar:*** ÇSGB
- c) ***Süre:*** Süresiz
- d) ***Gerçekleştirilen ve/veya Önümüzdeki Dönemde Yapılması Planlanan Faaliyetler:***

SORUMLU KURUM/KURULUŞ

- **SAĞLIK BAKANLIĞI- Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü**
- **2022 Ocak – Haziran Çalışmaları**

Ocak- Haziran 2022 tarihleri arasında itibariyle 23.517 mevsimlik tarım işçileri ve ailelerine ulaşılmış olup, bu ailelere 8.296 muayene ve 1.590 ağız ve diş sağlığı hizmeti sunulmuştur. Çocuk sağlığı hizmetleri kapsamında 1-6 yaş 2.840 kez, 6-11 yaş 1.688 kez, 12-19 yaş 2.497 kez izlem gerçekleştirilmiştir. Çocuklara koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında 1.317 aşı uygulaması yapılmıştır. Ayrıca 19.168 kişiye anne sütü, beslenme, aile planlaması, hijyen, su güvenliği ve çevre sağlığı konusunda eğitimler verilmiştir.